

RANDKRANT

Maandblad over de Vlaamse Rand • februari 2021 • jaar 25 • #01

FR • DE • EN

traductions
Übersetzungen
translations

Water voor morgen

Willem Bongers-Dek
**‘Wij verlangen ernaar om terug
mensen samen te brengen’**

Vlaamse Rand is specifieke regio

Tekens van de tijd
Mentale grenzen

Skydiver Luc Maisin
Alleen met de zwaartekracht

Anne Teresa De Keersmaeker
over haar jeugd in Wemmel

Ilse Verjans (42) uit Meise werd vorige maand door Stijn Mertens aangeduid om **deketing** voort te zetten. Verjans baat samen met haar man een snijbloemenkwekerij uit.

Een bloemetje doet altijd deugd

Ik heb de job en de man van mijn leven gecombineerd. Sinds mijn negentiende werk ik in de snijbloemenkwekerij die hier in Meise al de derde generatie actief is. Het was Jozef Van Praet, de grootvader van mijn echtgenoot Stefaan, die in 1925 de bloemenkwekerij opstartte. We verkopen onze bloemen op de Euroveiling in Brussel, in onze winkel en op de markt in Meise. We houden van onze gemeente en wonen er graag. Wel vreemd is dat de twee grootste dorpskernen Meise en Wolvertem eigenlijk niet 'volledig af' zijn. Geen van beide heeft alles. Je moet naar de twee dorpskernen gaan om al je inkopen te kunnen doen.'

Versterken

Meise en Wolvertem, is dat zoals kat en hond? 'Je voelt nog altijd een beetje die oude vete. Meise wordt meer aanzien als 'de stad', Wolvertem als 'den buiten'. Ik vind dat er meer samenwerking tussen beide dorpen mag zijn. Ze kunnen elkaar alleen maar versterken.' Tot voor de coronacrisis organiseerde ze twee keer per maand workshops bloemschikken. 'Mensen uit de buurt komen hier dan de kneepjes van het vak leren. We stellen ook huwelijksboeketten samen en fleuren huwelijksfeesten op. Dat is bijzonder plezant, want dan kan je heel creatief zijn en steek je een stukje van jezelf in de aankleding van het feest. Maar dat ligt nu allemaal stil omwille van corona.'

Essentieel

Bloemen Van Praet zette tijdens de lockdown in op een online shop. 'Dat lokte heel wat

nieuwe klanten. Sinds we onze activiteiten online opstartten, hebben we geen moment rust meer. Mensen geven graag bloemen. Dat doet altijd deugd. En wij leveren ze aan huis. Tijdens de tweede lockdown werden bloemenwinkels aanzien als 'essentieel' en mochten we coronaveilig de deuren openen. Dat deed de mensen deugd. Ze hebben nood aan affectie en een attentie met een bloemetje is hartverwarmend. We krijgen zelfs telefoontjes van mensen uit het buitenland die ons vragen om bloemen te leveren bij hun kennissen of familieleden hier in de buurt.' Krijg je zelf wel een eens bloemetje van je man? 'Zeer zelden, maar het gebeurt. Soms krijg ik bloemetjes van klanten. Dat vind ik heel leuk.'

Er beweegt wat bij de jonge ondernemers in Meise. 'Er valt toch wel wat te beleven. We hebben hier de Beiaardfeesten, maar ook andere grote evenementen zoals het EK voetbal op groot scherm, de zomeractiviteiten van jeugdhuis Knodde,... Op zo'n evenementen zijn wij erbij.'

Madness

'Mijn man en ik zijn fan van Madness, de Britse ska-band. De succesperiode van de groep ligt in de jaren 80, maar ze zijn nog steeds actief. Wanneer ze optreden, trekken we er vaak naartoe, ook in het buitenland. Ook onze zoon Robbe (20) en dochter Anouk (18) weten Madness te smaken. Onze ultieme droom is Madness in Meise te zien optreden. Naast dansen op Madness ga ik met vriendinnen ook graag lopen in de buurt, al staat dat momenteel op een laag pitje.'

TEKST Joris Herpol • FOTO Filip Claessens

14 Tekens van de tijd

Mentale grenzen

VERDELING RandKrant februari wordt bus-aan-bus verdeeld in Meise, Merchtem, Asse, Wemmel, Dilbeek, Sint-Pieters-Leeuw, Drogenbos, Linkebeek, Beersel en Sint-Genesius-Rode.

12 Traag wandelen van Meise tot Dilbeek

RandKrant neemt je mee langs het Trage Wegennetwerk. De laatste jaren is er een verhoogde aandacht voor deze auto-loze wegen die je naar onbekende plekken brengen. Ga je mee op verkenning?

24 'Bieten kappen en met de tractor rijden'

De internationaal geroemde choreografe Anne Teresa De Keersmaeker van dansgezelschap Rosas vertelt over haar jeugd in de familieboerderij Hof ten Obbergen in Wemmel.

06 VANASSETOTZAVENTEM

10 FIGURANDT

13 MIJNGEDACHT

17 DEMENSENZIJNDING

19 MIDDENIN

21 GOEDGEKRUID

22 INDEBANVANDERING

28 LOCKDOWN ALS MUZE

32 GEMENGDEGEVOELENS

EN OOK

18 Midden de storm corona
Huisarts Luc De Munck

26 De zwalpende bus
Jan neemt de sneltram

30 Drie N-VA politici
In de cockpit van
de Vlaamse Rand

29 Zijn eigen ding

Roger Raveel zou dit jaar 100 jaar geworden zijn. Bozar wijdt een retrospectieve aan de schilder met de herkenbare stijl van dikke contouren, intense kleuren en steeds weerkerende figuren en objecten.

Water voor morgen

Dat was even goed schrikken, mei vorig jaar, toen er in Overijse enkele dagen geen druppel water uit de kraan kwam. Het lijkt misschien nog niet meteen ons probleem nummer één, maar het sluipend watertekort neemt steeds meer plaats in.

TEKST Tine De Wilde • FOTO Filip Claessens

Zwembaden vol, waterkraantjes leeg. Als we geen actie ondernemen, zou dat scenario elke zomer wel eens realiteit kunnen worden. Na de lange droogteperiodes van de afgelopen jaren is de lage waterstand zo stilaan een acuut probleem geworden. Van alle landen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) behaalt het regenachtige België het zesde slechtste resultaat wat betreft waterbeschikbaarheid. Vlaanderen scoort nog slechter.

Kritiek punt bereikt

Bernard De Potter, leidinggevend ambtenaar van de Vlaamse Milieu-maatschappij (VMM) en voorzitter van de commissie integraal waterbeleid (CIW) schetst de situatie: 'De afgelopen decennia hebben we alles in het werk gesteld om wateroverlast in te perken en het water zo snel mogelijk te laten afvloeien. Hiervoor hertekenden we het natuurlijke landschap. Er werden harde dijken en wachtbekkens gebouwd, waterlopen dichtgelegd en rechtgetrokken. Vlaanderen is een van de dichtstbevolkte gebieden in Europa. De bebouwing nam exponentieel toe, het weggennet werd dener en ons grondoppervlak slibte dicht met asfalt en beton. Hierdoor kan het regen- en oppervlaktewater nog maar op weinig plaatsen vastgehouden worden, in de bodem dringen en de grondwaterlaag bereiken. Het vloeit rechtstreeks de riolen in richting zee. De lage grondwaterstanden en chronische droogte zijn een gevolg van een ontwikkeling die zich de afgelopen vijftig jaar langzaam voltrok en die nu op een kritiek punt is gekomen. We zien de laatste jaren weinig of geen herstel van de situatie. Als we de globale waterbalans in Vlaanderen bekijken op basis van wetenschappelijke studies is er in wezen nog geen tekort aan regen en instroom. Wel is er een frappant onevenwicht tussen de nood en het tijdstip, tussen streken met veel watergebruik en het aanbod.'

Klimaatopwarming

Ook de klimaatverandering speelt een rol. 'De afgelopen vier zomers hadden we te maken met een acute droogte. Er was wel degelijk waterschaarste. Akkers stonden droog, het peil van bevaarbare waterlopen was veel te laag, de waterkwaliteit was ondermaats met maatregelen als captatieverboden, doorvaartbeperkingen en zwemverboden als gevolg. De impact hiervan op de economie is enorm. Door het ontstaan van waterschaarste neemt de concurrentie tussen verschillende types gebruikers als drinkwatervoorziening, industrie, landbouw, scheepvaart, natuurbehoud en recreatie toe. Bij toenemende klimaatverandering wordt voorspeld dat droogteperiodes vaker zullen optreden, langer zullen duren en droger zullen zijn. Dat zal ook toenemende waterschaarste tot gevolg hebben.'

'Drinkwater was er gelukkig nog voldoende afgelopen zomer. Het voorval van de lege waterkraantjes in Overijse was het gevolg van een instant overmatig verbruik waardoor de drinkwatermaatschappij de toevoer niet kon volgen. De zwembaden werden gevuld, maar de kranen stonden droog. Het zegt veel over de manier waarop we nog steeds met drinkwater omgaan. De burgers schrokken heel even op, maar verbruikten even later weer onbezorgd verder.'

Infiltreren en recycleren

'In de politieke wereld groeit het besef dat er iets moet worden ondernomen. Bij de economische actoren, zoals industrie en landbouw, is water intussen prioriteit geworden. Zij investeren in bufferbekkens en mechanismen voor irrigatie en circulair watergebruik.'

'De oplossing situeert zich op twee niveaus. Het is tijd dat we onze ruimte opnieuw hertekenen zodat regenwater weer in de bodem kan infiltreren. Dat kan door het aanleggen van natte natuurgebieden, groenblauwe zones in dorpen, steden, industrie- en landbouw-

gebied met moerassen, meanderende waterlopen en bufferbekkens. Verder moeten we aansturen op circulair watergebruik. Nu wordt te veel drinkwater gebruikt voor toepassingen waarvoor geen drinkwater noodzakelijk is.'

Blue Deal

Op politiek vlak krijgt waterschaarste meer en meer aandacht. Eind juli lanceerde Vlaams minister van Omgeving Zuhal Demir (N-VA) haar Blue Deal. Demir: 'Het is hoog tijd dat we opnieuw ruimte maken voor water. We moeten van ons land een spons maken die het water opneemt en vasthoudt als het regent zodat we ervan kunnen profiteren als het lange tijd droog is. Zo kunnen we onze watervoorraad blijven garanderen. We gaan grootschalige investeringen doen in infiltratie- en bufferbekkens, het meanderen van waterlopen, stuwen op afwateringsgrachten, het verminderen van lekkende leidingen. De waterbedrijven worden voor hun verantwoordelijkheid geplaatst. De lekverliezen, 14,5% van het geproduceerde drinkwater of zo'n 60,5 miljoen m³ per jaar, moeten verminderen. Er wordt een versneld innovatie- en realisatietraject gestart met als doel om tegen 2025 tot de wereldtop te behoren wat betreft lekvrije leidingen. In de landbouw en de industrie gaan we van circulair watergebruik de regel maken. Lokale besturen zullen droogtetoetsen moeten invoeren vooraleer ze vergunningen afleveren. Tegelijk roepen we hen ook op om een hemelwater- en droogteplan te maken. Dat wordt een verplichte voorwaarde om nog in aanmerking te komen voor watergerelateerde subsidies. Voor de Blue Deal maken we in eerste instantie 75 miljoen euro vrij, extra budgetten zullen volgen.'

'Het idee van de Blue Deal is positief', zegt Patrick Meire, expert ecosysteembeheer en waterbeheer van de Universiteit Antwerpen. 'Voor het eerst worden er in de politiek

engagementen aangegaan en budgetten vrijgemaakt voor een geheel nieuw waterbeheerbeleid. De grote uitdaging zal erin bestaan om al de verschillende spelers – gewesten, provincies, gemeenten, industrie, landbouw, watermaatschappijen, natuurbeheerders, particuliere watergebruikers – op eenzelfde lijn te krijgen en een consistente visie toe te passen. Dat kan niet van vandaag op morgen, het is een project van vele jaren, van samenwerking en bewustmaking, over de grenzen van gewesten en landen heen.'

Groenblauw in de Vlaamse Rand

In de Vlaamse Rand engageren gemeenten en bedrijven zich voor waterrobuuste omgevingen en circulair watergebruik. Een tiental jaar geleden al werd op de vroegere industriële site van *Tannerie et Maroquinerie Belge Saventem* in Zaventem een waterrobuust parklandschap aangelegd. De Woluwerivier kreeg er een open bedding en een nieuw meanderend profiel en de voorheen waterrijke gronden werden geïntegreerd in een multifunctionele groenaanleg met vijvers.

Het strategisch project Zennevallei is een grootschalig ruimtelijk plan dat momenteel wordt uitgevoerd met de Zenne als *blauwe draad* en het Zennepad als verbindend element. 'Met de gemeenten Drogenbos, Beersel, Sint-Pieters-Leeuw en Halle zijn we bezig om ruimte te maken voor meer groen, waterberging en waterinfiltratie', zegt projectcoördinator Daan Demey. 'Er zijn onthardingsprojecten langsheen de Vogelzangbeek in bedrijvzone Drie Fontein en Negenmanneke. Daarbij willen we harde bestemmingen of bebouwde percelen langs de beek aankopen en vrijwaren van bebouwing of afbreken ten voordele van ruimte voor water en groen. De wijken Don Bosco en Rodenem in Halle gaan we ontharden door straten te versmallen en wadi's (waterinfiltratievoorzieningen als grasdallen en groene greppels, red.) te installeren. Samen met de bewoners

bekijken we hoe ook zij hun eigendom groener en blauwer kunnen maken.'

'In het kader van de oproep *Publiek toegankelijk groen in de Vlaamse Rand* creëren we nieuwe natuurparken.

Groene Zenneweide in Lembeek is een voorbeeld van een project dat waterbuffering combineert met recreatie en ecologisch herstel. We integreren bufferbekkens, poelen en groene greppels om het water dat van daken en wegen stroomt op te vangen. Ook gaan we de Kleine Zenne, een oude arm van de Zenne, herstellen zodat het opnieuw een meanderende waterloop wordt. Met vastgoedontwikkelaars willen we de gronden langs de bedding vrijwaren en hogerop gelegen zones aansnijden voor bedrijfsprojecten. In Sint-Pieters-Leeuw starten we met de aankoop van gronden zoals weilanden langsheen de Zuunbeek met als doel om nieuw toegankelijk groen te ontwikkelen en tegelijkertijd de beek zelf meer ruimte te geven. Zo creëren we waterrobuuste, ademende landschappen, waar ook de beleving van natuur en water een belangrijke plaats heeft.'

Wasser für morgen

Da gab es einen Heidenschreck im Mai letzten Jahres, als in Overijse ein paar Tage lang kein Tropfen Wasser aus dem Hahn kam. Nach den langen Dürreperioden der letzten Jahre wird der niedrige Wasserstand allmählich zu einem akuten Problem. ‚Der niedrige Grundwasserspiegel und die chronische Trockenheit sind die Folge einer Entwicklung, die sich in den letzten fünfzig Jahren langsam vollzogen hat und die nun einen kritischen Punkt erreicht hat. In den letzten Jahren beobachten wir nur wenig oder gar keine Erholung der Lage‘, sagt Bernard De Potter, leitender Beamter der Flämischen Umweltagentur (VMM) und Vorsitzender des Ausschusses für integrierte Wasserpolitik. Ende Juli letzten Jahres startete die flämische Umweltministerin Zuhal Demir (N-VA) ihren *Blue Deal* mit groß angelegten Investitionen in Wasser. ‚Es ist höchste Zeit, dass wir wieder Platz für Wasser schaffen. Wir müssen unser Land in einen Schwamm verwandeln, der das Wasser aufsaugt und zurückhält, wenn es regnet, damit wir es nutzen können, wenn es lange Zeit trocken ist.‘

Gebuisd voor biodiversiteit

VLAAMSE RAND Vlaanderen is zwaar gebuisd op het Natuurrapport van het Instituut voor Natuur en Bosonderzoek (INBO) over de natuurambities die Europa in 2011 vooropstelde tegen 2020. De bedoeling was om zo de toestand van de biodiversiteit te beschermen en te verbeteren. 'Voor vijf van de zes Europese doelen halen we echter een onvoldoende', legt Koen Van Muylem, woordvoerder van INBO, uit. 'De natuur is nog altijd veel te versnipperd. Dat is zeker het geval in de

Vlaamse Rand. Het gaat om een dichtbevolkte regio waar wonen en transport belangrijke functies zijn. Dat heeft in de loop der jaren voor veel versnippering gezorgd. Door die versnippering staat de biodiversiteit onder grote druk en blijft de natuur kwetsbaar. Een project als *Vliegend Hert* dat via natuurlinten het Zoniënwoud en het Hallerbos met elkaar wil verbinden, kan in de regio wel voor grote stappen vooruit zorgen. Al is het natuurlijk een werk van lange adem.' - TD

Wegwijs in taalwetgeving

VLAAMSE RAND Mag een bedrijf tweetalige reclamefolders verspreiden in de gemeenten van de Vlaamse Rand? Waar kan ik terecht met een klacht over het taalgebruik in een Brussels ziekenhuis? Op die en nog veel meer vragen over de taalwetgeving biedt de vernieuwde website van de Taalwetwijzer een duidelijk antwoord. 'Veel burgers, bedrijven en instanties hebben vragen over de toepassing van de taalwetgeving in concrete situaties', legt Jeroen Windey, administrateur-generaal van het Agentschap Binnenlands Bestuur uit. 'De vernieuwde website van de Taalwetwijzer geeft hen die juridische informatie op een heel laagdrempelige manier.' De website legt de algemene principes uit en is daarnaast opgebouwd rond acht thema's: bestuurszaken, gerechtszaken, bedrijfsleven, consumentenzaken, onderwijs, welzijn en zorg, notaris en wonen. Per thema is er een overzicht van de veel gestelde vragen. Zo vind je makkelijk je weg in onze taalwetgeving. Een zoekmotor helpt je bovendien om snel een antwoord te vinden op concrete vragen.' - TD

www.vlaanderen.be/taalwetwijzer

Opleiding burenbemiddeling

VLAAMS-BRABANT De provincie Vlaams-Brabant organiseert dit voorjaar een opleiding tot burenbemiddelaar in het PIVO in Asse. 'Wanneer burenen met mekaar in conflict zijn, wordt via burenbemiddeling geprobeerd om de communicatie tussen beide partijen te herstellen en naar een oplossing te zoeken. Op die manier kan burenbemiddeling vermijden dat conflicten escaleren of de politie of vrederechter moeten tussenkomen', legt Marleen Piccard van het provinciaal netwerk burenbemiddeling uit. 'Intussen zijn er al een aantal gemeenten in Vlaams-Brabant die een dienst voor burenbemiddeling hebben. Gemeenten die er geen hebben, kunnen een beroep doen op het provinciaal netwerk van vrijwillige bemiddelaars. De provincie organiseert regelmatig opleidingen om de groep bemiddelaars uit te breiden. De cursus duurt zes dagen. Het opleidingsniveau is niet belangrijk, je moet vooral over goede sociale en communicatieve vaardigheden beschikken.' De eerstvolgende opleiding start op 8 maart. Ook in het najaar organiseert de provincie een cursus burenbemiddeling.' - TD

www.vlaamsbrabant.be/burenbemiddeling

De galg gaat naar de Rand

SINT-PIETERS-LEEUV Een bijzonder werk van de Dilbeekse kunstenaar Bert De Keyser krijgt binnenkort een definitieve plek in Sint-Pieters-Leeuw. De monumentale galg van De Keyser, geïnspireerd op Pieter Bruegels laatste werk *De ekster op de galg*, stond sinds 2019 aan de Kapellekerk aan de voet van de Galgenberg in Brussel. 'Het werk kwam daar terecht in het kader van de tentoonstelling *In de voetsporen van Bruegel*', vertelt De Keyser. 'Het was nooit de bedoeling dat de galg er zou blijven staan. Daarom ben ik naar een andere plek op zoek gegaan. Het werk zal een vaste stek krijgen in Sint-Pieters-Leeuw, mogelijk aan de bekende Witseboom. Wanneer precies is nog niet duidelijk. De galg staat nu in de ateliers van de vzw Beeldenstorm in Anderlecht. De eiken balken zijn meer dan 300 jaar oud en mogen niet rechtstreeks in de grond worden geplaatst. Eerst moeten er speciale metalen voeten voor gemaakt worden.' - TD

Nieuwe secundaire school

SINT-PIETERS-LEEUV In Sint-Pieters-Leeuw zijn er concrete plannen voor een eerste secundaire school. 'De scholengroep Korha, met onder meer ook het Heilig Hart & College in Halle, wil in onze gemeente een middenschool oprichten', bevestigt Jan Desmeth (N-VA), burgemeester van Sint-Pieters-Leeuw. 'Het gaat om de eerste graad van het secundair onderwijs met plaats voor zo'n 300 leerlingen. De gemeente is bereid om in Zuun een terrein in erfpacht te geven, vlakbij basisschool 't Populiertje. De financiering

Nieuw gemeenteplein

SINT-PIETERS-LEEUV Vlezenbeek krijgt een volwaardig gemeenteplein. Het centrale plein van de Leeuwse deelgemeente is al jaren weinig meer dan een parking. Volgend jaar starten de werken voor de herinrichting. Het nieuwe plein behoudt zijn functie als parking, maar er komt meer groen. Ook cultuurcentrum De Merselborre krijgt een prominente plaats op het nieuwe gemeenteplein. 'Naast de herinrichting van het plein, plannen we ook een vernieuwing van het café naar een echt cultuurcafé, waar zowel de huidige klanten als de bezoekers van voorstellingen en tentoonstellingen zich thuis zullen voelen', klinkt het bij de gemeente Sint-Pieters-Leeuw. 'Het terras van het cultuurcafé moet een van de blikvangers worden van het vernieuwde gemeenteplein.' - TD

Afvalintercommunale Intradura voert in **Asse, Beersel, Dilbeek, Drogenbos, Linkebeek, Merchtem, Sint-Pieters-Leeuw** en **Wemmel** uniforme afvalzakken in drie formaten in voor gft, pmd en restafval. • Met 15.853 zijn er eind 2020 zowat 10% meer werkzoekenden in Halle-**Vilvoorde** ten opzichte van dezelfde periode het jaar voordien. • De gemeente **Linkebeek** steunt de kilometerheffing die het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wil invoeren. • Van het totale wagenpark in Vlaams-Brabant bestaat 0,80% uit elektrische wagens, in Vlaanderen is dat 0,59%. • Ondanks de lockdown kon de Plantentuin van **Meise** toch 145.000 bezoekers ontvangen. • In **Drogenbos** wordt het park in de buurt van het gemeentehuis en de kerk heraangelegd zodat het een nieuwe ontmoetingsplaats wordt. • Het schepencollege van **Machelen** telt na heel wat politieke discussies vier in plaats van vijf schepenen. • Parking C in **Strombeek** wordt door de Vlaamse Regering als mogelijke uitwijkplaats gezien voor vrachtwagenbestuurders die door de Brexit dreigen vast te komen zitten. • Intercommunales Interza en Incovo, die in elf gemeenten in de Rand actief zijn, hebben vorig jaar driehonderd sluikstorten vastgesteld. Dat zijn er 20% minder dan een jaar ervoor. • Door de grote werken aan de Woluwelaan is de straat afgesloten tussen de Haachtsesteenweg en de Kerklaan. De afrit aan het einde van het viaduct in **Vilvoorde** wordt definitief afgesloten. • Vlaanderen investeert 3,5 miljoen euro in 24 projecten in de Vlaamse Rand om die groener en aantrekkelijker te maken. Het geld gaat onder andere naar de Asiat Site in **Vilvoorde** (560.000 euro), naar 9 ha toegankelijk groen in **Sint-Pieters-Leeuw**

(255.000 euro) en naar het stationsplein in Groenendaal. • Wielrenner Remco Evenepoel heeft op de parking van zijn eigen supporterscafé in **Schepdaal** een monument gekregen. • De provincie Vlaams-Brabant investeerde in 2020 ruim 8,3 miljoen euro in 34 gemeentelijke fietsprojecten in onder andere **Meise, Merchtem, Zaventem** en **Dilbeek**. • In **Vilvoorde** starten in 2022 grote renovatiewerken aan het viaduct van de Ring. De werken zullen vijf jaar duren en zijn geraamd op 260 miljoen euro. • Natuurpunt koopt 7 ha bos in **Asbeek** om er een inheems bos van te maken. • In **Hoeilaart** loopt een openbaar onderzoek om 17 ha woongebied terug te geven aan de natuur. • **Drogenbos** voert op zowat zijn hele grondgebied een blauwe zone in waar je de parkeerschijf moet gebruiken. • **Grimbergen** wil aan de huidige parking van het Prinsbos een ondergrondse parking aanleggen. • De oprit van de A12 aan de Plantentuin in **Meise** wordt de komende maanden bij wijze van proefproject afgesloten. Nadien volgt een evaluatie van de impact op de mobiliteit en de verkeersveiligheid. • De politieraad van de zone **Asse, Merchtem, Opwijk, Wemmel** zet het licht op groen voor de bouw van een nieuw hoofdcommissariaat op de Asphaltcosite in **Asse**. • **Sint-Genesius-Rode** geeft maximaal 5.000 euro per project om de speelplaatsen van de scholen te vergroenen. • Het plaatsen van de nieuwe geluidsschermen over een lengte van zo'n 8 km op de Ring in **Wezembeek-Oppem** en **Kraainem** is bijna klaar. • Het gemeentelijk zwembad Pierebad in **Strombeek-Bever** blijft tot minstens mei 2021 dicht omwille van dringende onderhouds- en herstelingswerken. • In Brussel geldt voortaan een algemene snelheidsbeperking van 30 km/u, tenzij het anders wordt aangegeven. • De gemeenteschool in **Huizingen** moet een nieuw dak krijgen. Kostprijs: 700.000 euro. • Negen verenigingen kregen van de provincie Vlaams-Brabant de titel koninklijk omdat ze minstens vijftig jaar bestaan. In onze regio gaat het om Biljartclub BC Couronne uit **Wemmel**, Kunstkring **Hoeilaart**, Tafeltennisclub Vilvo uit **Vilvoorde** en de Tennisclub **Strombeek-Bever**. • De restauratie van de twee bijzondere en beschermde vliegtuigloodsen op het vliegveld van **Grimbergen** zal dit jaar starten en 2 miljoen euro kosten. • JH

Gordelbomen

VLAAMSE RAND Een paar maanden na de Gordeleditie van 2020 zijn de eerste Gordelbomen geplant. 'De alternatieve corona-editie van het Gordelfestival lokte tienduizenden mensen naar de Vlaamse Rand. Zo'n 7.500 deelnemers registreerden zich met een speciale QR-code', zegt Ben Weyts (N-VA), Vlaams minister voor de Vlaamse Rand. 'De afspraak was dat voor elk van hen een extra boom of struik zou worden geplant. Het extra groen komt langs weides, in tuinen, maar ook op speelplaatsen of aan scoutslokalen.' Intussen zijn er, samen met het burgercollectief De Bûûmplanters en het Agentschap Natuur en Bos, al 950 Gordelbomen geplant in Sint-Pieters-Leeuw. Ook Beersel, Halle en Overijse krijgen binnenkort hun extra bomen en struiken dankzij de actie van het Gordelfestival. • TD

Zone 30

WEMMEL De gemeente Wemmel volgt het voorbeeld van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en voert in 38 straten een snelheidsbeperking van 30 km/u in. Het gaat om de hele wijk Boechout en de Parklaan. 'Een tijd geleden waren er door werken in de gemeente omleidingen via de wijk Boechout en de Parklaan', legt Vincent Jonckheere (LB Wemmel), schepen van Mobiliteit, uit. 'Toen bleek dat er te snel werd gereden, voerden we er tijdelijk een zone 30 in. Op vraag van de inwoners onderzochten we of die snelheidsbeperking permanent kon worden.' Na een gunstig advies van de gemeentelijke commissie Mobiliteit hakte Wemmel de knoop door. 'We kiezen voor veiligheid', zegt de schepen. 'Bovendien ontmoedigen we zo het sluipverkeer en zorgen we voor een vermindering van het fijnstof en een betere woonkwaliteit voor de buurt. De politie zal regelmatig controles doen om na te gaan of mensen zich aan de snelheidsbeperking houden.' • TD

Vlaamse Rand is specifieke regio

De 19 gemeenten van de Vlaamse Rand vormen samen een regio die op socio-economisch vlak duidelijk verschilt van de rest van Vlaanderen. Tot die conclusie komt het Brussels Informatie, Documentatie en Onderzoekscentrum (BRIO).

TEKST Tina Deneyer • FOTO Filip Claessens

De Vlaamse Rand bestaat uit de 19 gemeenten die grenzen aan Brussel of aan een faciliteitengemeente rond Brussel. Al meer dan 25 jaar voert de Vlaamse overheid een specifiek beleid voor de regio. De burgemeesters van die gemeenten vinden al jaren dat ze extra middelen nodig hebben. Omdat hun gemeenten anders zijn dan de andere in Vlaanderen. Maar is die Vlaamse Rand wel zo uniek?

'Ja, de Vlaamse Rand is een specifieke regio door zijn ligging naast Brussel en zijn taalkenmerken', zegt BRIO-onderzoekster Nohemi Jacobeth Echeverria Vicente. 'De socio-economische kenmerken en taalkenmerken rechtvaardigen dat de Vlaamse Rand een aandachtsgebied is. Wij hebben onderzocht of én waarom die 19 randgemeenten een aparte groep vormen binnen de 300 Vlaamse gemeenten.' BRIO maakte een analyse van alle Vlaamse gemeenten op basis van 106 verschillende indicatoren, die gaan van nationaliteit over welvaart en onderwijs tot wonen en veiligheid. 'Uit die analyse blijkt dat een twintigtal indicatoren typisch zijn voor de Vlaamse Rand. Zo wordt deze regio veel meer dan de rest van Vlaanderen beïnvloed door de ligging tussen Wallonië en Brussel. Die ligging zorgt voor meer verhuisbewegingen, vooral met Brussel. Het resultaat is een heel diverse bevolking qua herkomst en taal. Het aandeel leerlingen uit het Nederlandstalig onderwijs dat thuis geen Nederlands spreekt, ligt veel hoger dan het Vlaams gemiddelde. Het aantal jongeren in de Vlaamse Rand ligt hoger dan in Vlaanderen. Daarnaast zijn ook de hoge woonprijzen en de vele horeca- en

detailhandelszaken een belangrijke onderscheidende factor.'

Jawel, ze zijn uniek

Dat de Vlaamse Rand een uniek karakter heeft, blijkt ook duidelijk uit de rangschikking die BRIO maakte. 'Als we de 300 Vlaamse gemeenten rangschikken volgens hun score op de socio-economische kenmerken, dan zie je een opvallend resultaat', vindt Echeverria. 'De volledige top 15 bestaat uit gemeenten van de Vlaamse Rand. Alleen

De Vlaamse Rand onderscheidt zich duidelijk van de rest van Vlaanderen, maar een monolithisch blok is het zeker niet.

Grimbergen, Asse, Meise en Merchtem scoren wat lager, maar wel nog altijd binnen de eerste 28 van 300 plaatsen. De top 28 wordt vervolledigd door een aantal gemeenten uit de brede rand rond Brussel zoals Halle, Lennik, Denderleeuw en Liedekerke.'

Geen monolithisch blok

De rangschikking toont aan dat de Vlaamse Rand zich duidelijk onderscheidt van de rest van Vlaanderen, maar een monolithisch blok is het zeker niet. 'Er zijn belangrijke verschillen tussen de 19 gemeenten van de Rand. Drogenbos, Linkebeek en Sint-Genesius-Rode scoren bijvoorbeeld zeer hoog op de meeste indica-

toren, terwijl Meise en Merchtem een stuk lager uitkomen.' Op basis van de duidelijke verschillen en de geografische ligging deelde BRIO de randgemeenten in zeven clusters in. 'Drogenbos, Linkebeek en Sint-Genesius-Rode noemen we de faciliteitengemeenten met hoge mobiliteit. Daar zie je veel verhuisbewegingen. In Kraainem en Wezembeek-Oppem zie je ook die trend, maar vooral met Brussel, niet met Wallonië. Dat zijn de faciliteitengemeenten in de oostelijke Rand. Tervuren, Overijse en Hoeilaart vormen de derde cluster: residentiële gemeenten met lage mobiliteit. Dilbeek, Sint-Pieters-Leeuw en Beersel hebben ook veel gemeen. Die zitten in de cluster van de westelijke gemeenten. Wemmel en Zaventem noemen we 'aankomstgemeenten'. Zij scoren allebei hoog wat betreft immigratie vanuit Brussel. Vilvoorde en Machelen vormen samen de cluster van de 'commercieel gerichte gemeenten' omdat er relatief veel oppervlakte wordt ingenomen voor commerciële doeleinden. Asse, Meise, Merchtem en Grimbergen delen we tot slot in bij de voorstedelijke gemeenten. Er wonen nog relatief veel Belgen en de bevolking is er wat grijzer. Ze zijn eerder voorstad en scoren het laagst op de typische randindicatoren.'

'Zo'n indeling in clusters kan nuttig zijn voor beleidsmakers. Je ziet hoe bepaalde gemeenten op mekaar gelijken en waar bijvoorbeeld samenwerkingen opportuun kunnen zijn. In elk geval heeft het beleid voor de Vlaamse Rand alle baat bij maatwerk.'

 Voor rangschikking en meer achtergrond: www.randkrant.be

‘Wij verlangen terug **mensen**’

September 2019: Willem Bongers-Dek volgt Wim Vanseveren op als directeur van deBuren, het Vlaams-Nederlands huis voor cultuur en debat in hartje Brussel. Een goed half jaar later breekt corona uit, een pandemie die de hele cultuursector hard treft. Wat doe je dan als kersverse directeur?

TEKST Anne Peeters • FOTO Filip Claessens

Waar staat deBuren voor?

‘deBuren is een culturele instelling die in 2004 werd opgericht om de culturele en maatschappelijke samenwerking en uitwisseling tussen Vlaanderen en Nederland te bevorderen. We zijn Vlaams-Nederlands in alles wat we doen. Onze oorspronkelijke naam vind ik belangrijk: een Vlaams-Nederlands huis voor Europa. De naam deBuren kwam als beste uit een prijsvraag en omschrijft perfect wat we doen. De keuze om deBuren in Brussel te vestigen is geen toeval: het onderschrijft de gezamenlijke ambities in een Europese context. Brussel is de hoofdstad van Vlaanderen, België en Europa. Het is dé plek om met andere landen samen te werken.’

Wat is er gebeurd sinds jouw aantreden?

‘Ik werkte al een tijd bij de organisatie, het was dus een vliegende start: stokje overnemen en verder. Samen zitten met de ploeg, mijn ideeën uitbouwen en werken aan een meerjarenplan voor de nieuwe beheersovereenkomst... Dat was de bedoeling. We hadden nog maar net onze denkdagen georganiseerd om die plannen concreet te maken toen we corona op ons dak kregen. Vrij snel hebben we besloten om volledig te sluiten. Bovendien gaan we ook verhuizen. Het huidige gebouw op de hoek van de Prinsenstraat met de Leopoldstraat, aan de achterkant van het Muntplein, wordt verbouwd. In tussentijd gaan we tijdelijk naar Schaarbeek, naast De Kriekelaar in de Gallaitstraat. Van de beslissing om te sluiten hebben we dan maar gebruik gemaakt om onszelf heruit te vinden. We communiceerden duidelijk dat onze programma’s niet meer fysiek zouden doorgaan en gaven onszelf de tijd

EN ‘Looking forward to once again bringing people together’

Willem Bongers-Dek, head of deBuren, the Flemish-Dutch culture and debate centre: ‘We took the opportunity of the closure decision to reinvent ourselves. We clearly announced an end to the physical delivery of our programmes and took the time to come up with new formats, to work according to a digital approach, to reach out to people in a different way.’

‘The digital divide has created the kind of barrier that we haven’t seen for a long time or didn’t wish to see. That same digital

divide is now becoming a physical one. Connecting is what deBuren is all about: bringing people together. Our experience? Digital options offer many opportunities, but they cannot provide the broader social dialogue you get with people-to-people contacts. We are pleased with all the digital initiatives we have developed, but we really want to get back to physical spaces. To sit together and have a conversation, but I fear that it will be quite a while before that happens’.

ernaar om samen te brengen'

om nieuwe formats te bedenken, digitaal te gaan werken, om mensen anders te bereiken.'

Culturele verenigingen moeten het hebben van sociale contacten, mensen die elkaar ontmoeten en ideeën uitwisselen. Het is niet evident om dat voor alle doelgroepen te doen.

'Inderdaad. Een van de bloeiendste programma's die we hadden, was onze lunchwerking. Daar hebben we jaren aan gebouwd en sinds 2019 waren die bijna altijd uitverkocht. De formule werkte heel goed. We hadden een structurele samenwerking met het Brussels Ouderenplatform en voor die doelgroep waren de vrijdagse cultuur- en kennislunches ideaal. Dat is helemaal weggefallen. We hebben nog een tijdje geprobeerd om het digitaal te organiseren, maar we merkten dat we op die manier onze normale doelgroep niet echt konden bereiken. Als ik kijk naar de doelgroepen in deze coronaperiode, dan vind ik de groep van ouderen de pijnlijkste

'De digitale kloof zorgt voor een drempel die we lang niet gezien hebben of wilden zien.'

om te verliezen. De digitale kloof zorgt voor een drempel die we lang niet gezien hebben of wilden zien. Diezelfde digitale kloof wordt nu een fysieke kloof. De kern van deBuren is verbinding: het samenbrengen van mensen. Onze ervaring? Er kan veel via digitale alternatieven, maar het bredere maatschappelijke gesprek met de intermenselijke ontmoeting breng je zo niet tot stand. We zijn blij met alle digitale initiatieven die we hebben ontwikkeld, maar we verlangen echt terug naar de zalen. Naar samenzitten en een gesprek voeren, maar dat zal nog een tijdje duren, vrees ik.'

Welke alternatieven hebben jullie ontwikkeld?

'Ons grootste project heet *Besmette Stad*, een artistiek project waarin we meer dan 100 kunstenaars uit Vlaanderen en Nederland vroegen om zich te verhouden tot de coronacrisis enerzijds en het werk van Paul Van Ostaijen anderzijds. 29 avonden

lang hebben we elke avond één gedicht uit *Bezette stad* van Van Ostaijen gelezen onder leiding van zijn biograaf Matthijs De Ridder. Die ervaring was wat het dichtste komt bij samen op café gaan. We verzamelen alles in een digitale stad, te ontdekken via *besmettestad.eu*. Op 22 februari, de 125e verjaardag van Van Ostaijen en het begin van het feestjaar, vieten we 100 jaar Bezette stad. Op die dag verschijnen er twee boeken: een bloemlezing met 65 bijdragen en een groot essay met nieuwe inzichten die tijdens het project zijn ontstaan. Die gaan we 24 uur live presenteren via digitale kanalen: muziek, video's, interviews, prijsvragen. *De 24 uur van Paul Van Ostaijen* begint in zijn geboortehuis en mondt uit in een grote avondshow, tegelijkertijd in de Brakke Grond in Amsterdam en in Elckerlyk in Antwerpen, de destijds bezette stad van Van Ostaijen.'

Digitaal en literair, is dat niet de ideale combinatie voor een podcast?

'Toen ik directeur werd, besloot ik meteen om sterker in te zetten op podcasting. Die voorbereidingen daarvoor liepen al en dat heeft ons geholpen om de transitie snel te maken. We hebben verschillende programma's als podcast kunnen vormgeven. *Weemoed* doet het bijvoorbeeld opvallend goed, wat misschien niet zo verwonderlijk is in deze tijd. We hebben ook een podcast gemaakt over ondernemerschap tijdens de lockdown. Ik denk dat podcasten net door corona een veel grotere, bredere doelgroep bereikt.'

deBuren heeft van bij de start in een internationale context gewerkt. Hoe verhouden jullie je tot andere gelijkaardige culturele instellingen zoals het Duitse Goethe Instituut of de British Council?

'We zijn een redelijk unieke instelling. Waar andere instellingen eerder nationaal georiënteerd zijn, treden hier twee landen samen op in een Brusselse context. Maar: ook die instellingen kijken breder, ze richten zich niet puur op de promotie van hun land. En je mag niet vergeten dat ook de culturele attachés van de ambassades hun rol spelen. Internationaal gezien liggen daar kansen nu de internationale aanwezigheid in een heel aantal landen omwille van besparingen toch sterk wordt afgebouwd. Terwijl het toch steeds duidelijker wordt hoe belangrijk cultuur is als je

naar de toekomst kijkt, zeker in internationale betrekkingen. Daar nemen de Chinezen nu een grote vlucht vooruit met hun Confucius-centra. Ik denk dat we daar in onze gezamenlijkheid, vanuit onze *Neerlandofonie*, een belangrijke rol kunnen spelen. deBuren zou daar ook geen slecht model voor zijn omdat we inzetten op die internationale samenwerking en die in de praktijk ook effectief realiseren. Met CELA, ons Europees talentontwikkelingsprogramma, zijn we in negen Europese landen actief. En we hebben natuurlijk onze Parijs-residentie voor jonge schrijvers. Op die grote Europese projecten zullen we blijven inzetten.'

Je bent nu ruim een jaar directeur bij deBuren. Wat heb je van je oorspronkelijke dromen en aspiraties moeten bijstellen?

'Wij hebben mensen in huis die heel goed weten waar ze inhoudelijk mee bezig zijn. Omdat ze vaak ook de productie moesten doen, kwamen we er soms te weinig toe om wat we in huis hadden, te delen met de wereld. Eén van de eerste dingen die ik heb gedaan, is een productiecel oprichten. Die hebben we nu, zodat onze programmatoeren zich echt in het veld kunnen zetten om kennis en ervaring te delen en zichzelf bij te scholen. Dat is belangrijk.'

Wat staat er op je verlanglijstje voor dit jaar?

'Misschien tegen beter weten in hoop ik van harte dat we elkaar weer meer gaan zien in de zalen. Dat we de debatcultuur weer mee op gang kunnen trekken. Tegelijkertijd zullen we de ervaringen en de lessen van de laatste maanden niet links laten liggen. De hoop dat podcasting groter en belangrijker wordt, begint uit te komen. Daarop wil ik blijven inzetten. Podcasten zal bij deBuren nog belangrijker worden, tegen alle besparingen in. Onze beheersovereenkomst is nu met een jaar verlengd. Dat betekent dat we in 2021 die 6% besparing zullen voelen, maar ondanks die besparingen zullen er toch zaken zijn die zeker nog zullen groeien. Podcasting is daar één van, talentontwikkeling in de brede zin ook. Het is niet het moment om simpelweg te kiezen voor vaste waarden en grote namen om vooral maar veel publiek aan te trekken, maar wel om gericht te investeren in de toekomst.'

Traag wandelen van Meise tot Dilbeek

In vijf afleveringen neemt RandKrant je mee naar het ruime Trage Wegennetwerk in de Rand. De jongste jaren is er een verhoogde aandacht voor deze autoloze of autoluwe wegen die je naar onbekende plekjes brengen.

TEKST Herman Dierickx • FOTO Filip Claessens

Heel wat gemeenten werken mee aan de uitbouw van dit mens- en natuurvriendelijk alternatief voor de drukke steenwegen die onze Rand rijk is. Wij gingen op zoek en testen een aantal Trage Wegen uit. Ga je mee op verkenning?

Het initiatief om Trage Wegen uit te stippelen en te promoten begon exact 17 jaar geleden. Vandaag ligt er in Vlaanderen een ruim netwerk van 40.000 km aan pittoreske en andere

wandelwegen. Wij bijten de spits af met het door Schampavie uitgestippelde tracé tussen Meise en Dilbeek. Zij maakten van de gelegenheid gebruik om zowel het begin- als het eindpunt van de wandeling aan een trein- of bushalte te voorzien. Zo kan je met het openbaar vervoer op stap, dat lijkt ons een goed initiatief. Aangezien dit traject 26 km lang is, kan je gewoon aan- of aftakken waar het je best uitkomt. Ik weet niet hoe het met jullie is gesteld, maar meestal neem

ik de stafkaart mee om af en toe een zijsprongetje te maken. Want als er zich een interessant gebied(je) aandient in de buurt van het wandelparkoers, dan moét ik daar naartoe.

Met de fiets en te voet

Voor de gelegenheid begin ik er aan in Meise, om op het einde aan de Pontbeeklaan in Zellik rechtsomkeer te maken naar Vilvoorde. Het werd een afwisseling van stappen en fietsen, en dat heb ik me niet beklagd. Sommige delen van het parkoers zijn minder interessant, en die maalde ik wat vlugger af met de fiets.

Maar de omgeving van Ossel, Brussegem, Bollebeek en Hamme is heel fijn om te voet af te leggen. Het was intussen al een tijdje geleden dat ik daar nog eens passeerde en ik stelde vast dat de lintbebouwing er nog hand over hand toeneemt. In de omgeving van Steenberg-Bollebeek en Kobbegem verliet ik het voorgestelde traject om de meer landelijke omgeving te verkennen. Zo kom je automatisch aan de verschillende bovenlopen van de Grote Molenbeek, onder meer in de buurt van Mollem. Tussen het dorpje en het bekende industriegebied-met-de-technische-autocontrole loop je door een machtig landschap waar je nog heel wat geografische en geologische accenten terugvindt in de vorm van de hier en daar groen gebleven valleitjes en het uitgespro-

ken reliëf. Via Bollebeek kan je dan langs het aangegeven parkoers naar Hamme, alweer zo'n fijne omgeving om je te laven aan de mooie landschappen. Ten westen van het dorp zit je meteen in de vallei van de Amelvonne(s)beek en de open ruimte die er mee samenhangt.

Want dat is nu een van de voordelen van die Trage Wegen: ze brengen je in de buurt van zoveel plaatsen dat het zonde zou zijn om strikt de aangeboden trajecten te volgen. Ik kan alleen maar aanraden om buiten de paden te treden en de ruimere omgeving te ontdekken.

Tijd nemen voor een ommetje

Zo zou het zonde zijn om in de buurt van Ossel het parkoers te volgen op de Poverstraat en de Heirbaan of Lange Moorselstraat richting Oppem links te laten liggen. Dat kan ik echt niet over mijn hart krijgen. Vandaar de raad om er telkens op tijd aan te beginnen. Als je echt eens een eind op weg wil, is tijdsdruk geen goede zaak, want dan ga je sommige zijsprongen niet maken. Maar wanneer zal je nog eens in de betreffende regio passeren? En zo gaan potentiële ontdekkingen misschien verloren.

Naar aanleiding van de reeks hadden we nog een lange babbel met Hugo Marissens, Dilbeke naar en al jaren actief rond Trage Wegen en andere wandelitems. Het hier besproken parkoers is van zijn hand. 'Veel gemeenten zijn gevoeliger geworden voor deze materie dan pakweg 15 jaar

Vandaag ligt er in Vlaanderen een netwerk van 40.000 km aan pittoreske wandelwegen.

geleden. Intussen zijn er veel voetwegen officieel erkend en al dan niet opgenomen in het netwerk van Trage Wegen. Zeker, het zijn er nog veel te weinig, maar het gaat vooruit. Nog steeds. We slagen er zelfs in om afgeschafte voetwegen opnieuw open te maken, bijvoorbeeld in ruilverkavelingsgebieden.' Is er voldoende capaciteit voor de vele wandelaars? 'Het is ontzettend belangrijk dat alle gebruikers elkaar respecteren. Het is nu eenmaal zo dat sommige trajecten zeer smal zijn. Daar moeten wandelaars, fietsers, mountainbikers en anderen voldoende hoffelijk zijn, zodat iedereen zo comfortabel mogelijk het veld in kan.'

www.tragewegen.be
www.schampavie.be/langstragewegendoorbelgie

Joris Hintjens begon zijn carrière als freelance journalist. 15 jaar lang maakte hij reportages voor zowat alle tijdschriften, kranten en tv-stations die Vlaanderen rijk is. Voor RandKrant schrijft hij afwisselend met Dirk Volckaerts, Fatima Ualgasi en Tom Serkeyn de column *mijngedacht*.

Het café was dicht. Spinrag hing tussen de scharnieren van de voordeur. De waardin had voor de gevel een tafel gezet met een handgeschreven bordje, bengelend aan twee stukskes plakband.

Warme Chocomelk: 3 euro
 Dagsoep: 3 euro

Een mens doet wat ie moet doen om te overleven. De chocomelk vond ik wat flets, dus met een dagsoep in een kartonnen bekertje liep ik het plein op, in de richting van een bankje. In de verte kwam Tattooman aangewandeld. (Weet je nog? Die van Rita!)
 'Mmmmfripls gedrml.'

Ik keek hem vragend aan. Hij trok zijn maskertje naar beneden tot onder zijn kin. 'Dat ik er schoon genoeg van heb.'

'Wie niet?', antwoordde ik
 'Social distancing, lockdown, staycation,... Het houdt niet op, al die Engelse woorden!' 'Ah, zo! Ik dacht dat ge het over uw maskerke had.'
 'Ook ja.'

Aan de overkant van het plein begon het drukker te worden aan het geïmproviseerd soep-en-chocomelkkraam van de waardin, die trachtte de orde te bewaren. 'Eh, mannekes, straks heb ik de flikken aan mijn been. Graag een beetje afstand houden alstublieft!'

'Ziet ge?' Tattooman stak zijn vinger uit naar het kraam aan de overkant. 'Zo kan het ook: *een beetje afstand houden!* Moet dat echt *social distancing* zijn? Wat is er verkeerd met goed Vlaams?'

'Engels bekt wat lekkerder, zeker? Wat is er verkeerd aan een leenwoord af en toe?'

'Dat het er veel te veel worden.'
 Ik besloot om zijn taal-nationalisme op de proef te stellen.

'Zijt gij het voorbije jaar ooit naar een *sluitopfeestje* geweest?'

Nu was het de beurt aan Tattooman om verbaasd te kijken. 'Een wat?'

'Een *lockdown party*', verduidelijkte ik.

Ik zag aan zijn reactie dat hij mij een totaal onredelijk mens vond.

'Sluitopfeestje zou dan een leenvertaling zijn. Ook niet altijd geapprecieerd door taalpuristen.'

Het was beany-man, de lokale hipster. Hij was achter ons komen staan en had, op veilige afstand, ons gesprek gevolgd, over het stuur van zijn fiets leunend.

'Ge staat zo ver? Corona proof?'

'Yep: corona-veilig.' Hij speelde het spelletje mee.

'Is hipster ook geen anglicisme?' Ik vond het altijd leuk om die gast wat te jennen.

'Klopt', zei hij onverstoord. Het komt uit Amerika en betekende oorspronkelijk 'allesweter' of 'slimme jongen'.

'Zeer toepasselijk.' Ik moest hard mijn best doen om mijn nederlaag in dit verbale duel door te slikken.

'Ik weet dat omdat ik er onlangs een stukje over geschreven heb op mijn blog. Volgt gij uw *'soosjal midia'* niet?'

Tattooman schoot in een kramp. 'Ziet ge? Hij doet het ook! Die Engelse ziekte is nog besmettelijker dan corona. En geen enkel maskerke dat daartegen helpt!'

Hij had niet door dat beany-man met zijn voeten aan het spelen was. Maar mijn lichte gevoelens van sympathie waren van korte duur.

'Wist je dat er ook terugleenwoorden bestaan?' Tattooman en ik keken elkaar vragend aan.

'Bijvoorbeeld 'boulevard'. Dat is een Frans leenwoord van het Nederlandse 'bolwerk'. Toen de Fransen hun stadswallingen begonnen af te breken en in te richten als brede lanen, bleven ze die lanen 'boulevards' noemen, en in die betekenis is het woord terug als Frans leenwoord in de Nederlandse taal opgedoken.'

'En kent ge ook de oorsprong van het woord 'betweter'?

Maar mijn soep was op en het was koud, dus met een afgemeten 'frimpls' van achter mijn maskertje nam ik zonder op een antwoord te wachten afscheid van beide heren.

TEKST Joris Hintjens • FOTO Filip Claessens

Scheutbosspark

Mentale grenzen

In 1963 was het zover: de taalgrens werd definitief vastgelegd.

Daardoor kwam de afbakening vast te liggen van wat officieel

Vlaanderen, Brussel en Wallonië werd. De taalgrens was tevens het

begin van een nieuwe, mentale grens.

TEKST Koen Demarsin • FOTO Filip Claessens

Een mentale grens met verregaande gevolgen voor de inwoners van de stadsrand. Dat de dynamiek van een stad niet zomaar te temperen is met een wetsartikel, bewijst de evolutie van de Rand van de afgelopen halve eeuw. In plaats van helderder is de afbakening tussen de stad en het platteland vaak complexer geworden.

Getrokken grens

Grenzen maken de dingen overzichtelijk. Ze geven aan waar we ons thuis kunnen voelen en tot welke groep we behoren. Zo maken ze

duidelijk wat veilig en geborgen is, maar ook wat vreemd en soms zelfs onveilig of bedreigend lijkt. Daardoor hebben grenzen zowel iets positiefs als negatiefs. Grenzen bakenen af. Op plaatsen waar verschillende invloeden elkaar raken, wil die afbakening wel eens ontbreken, zoals in de Vlaamse Rand bijvoorbeeld. In dat geval willen we de grens soms haarscherp zien, zodat we de onduidelijkheid terug meester zijn.

Over grenzen trekken gesproken. Op de overgang van de jaren 40 naar de jaren 50 van de vorige eeuw trokken de Vlaming Jan Verroken en de Waal Jean Van Crombrugge het land door. Hun opdracht was helder: ze moesten los van elkaar duidelijkheid scheppen over waar de taalgrens precies lag tussen wat Vlaanderen, Wallonië en Brussel zou worden. De kaarten die ze opstelden moesten helpen om een van de hete hangijzers in de Belgische politiek van dat moment te helpen beslechten. Beide politici trokken op pad in de zone waar het Nederlandse en het Franse taalgebied elkaar raakten om per gemeente één van beide talen het voordeel van de twijfel te gunnen en zo communautaire rust te brengen voor het naoorlogse België. In 1963 werd het resultaat van hun oefening bevestigd: er was niet alleen een duidelijk voorstel, het Belgische parlement bereikte ook een meerderheid en een eensgezindheid over waar die scheidslijn precies zou lopen. Ze legde de taalgrens definitief vast. Op enkele ernstige twijfelgevallen na, vooral tussen Brussel en het Nederlandstalige hinterland, was er geen discussie meer. De rest is geschiedenis.

Mentale afstand

Zo'n grens biedt alvast het voordeel van de duidelijkheid: tot hier en niet verder. Deze stelligheid wordt doorgaans bekrachtigd door verschillende symbolen, waardoor we de grens ook duidelijk kunnen ervaren. Ze nemen de vorm aan van afbakeningen als grenspalen of desnoods hekken en muren die de grens niet alleen zichtbaar, maar ook voelbaar maken. Wetteksten omgeven de beslissing met rechtszekerheid en legitimiteit.

Al zijn er geen grenspalen of fysieke barrières die het verschil vormgeven in het landschap, langs de weg op de grenzen tussen Vlaanderen, Brussel en Wallonië, wordt de grens snel duidelijk. Het ligt niet alleen in de omgangstaal die verandert, maar ook in hoe de omgeving eruitziet. De wegmarkeringen en verkeersborden maken

dat de landsdelen van elkaar verschillen. Soms lijken het zelfs culturele statements: geelzwarte verkeerslichten in Vlaanderen, roodgele hekken bij scholen in Wallonië en onopvallend grijze verkeerslichten voor Brussel. Doordat de scheiding tussen Vlaanderen, Wallonië en Brussel niet beperkt bleef tot een taalgrens en de drie gewesten ook eigen bevoegdheden in handen kregen, begonnen ze eigen plannen te maken die van elkaar gingen afwijken. Hierdoor ontstond er een nieuwe barrière die eerder onuitgesproken was maar wel goed voelbaar werd: een mentale grens. Weerskanten van de grens gingen er anders uitzien, vreemder ook voor wie er niet woont. ‘Welkom’ zeggen intussen de onthaalborden, maar een buur van de overzijde is hier niet meer thuis. Hij is nu slechts een bezoeker en zijn doorgang is daardoor niet meer evident. De borden met snelheidsregels aan de gewestgrenzen herinneren eraan dat hier andere regels gelden. Zo tonen de wegen zichtbaar hoe de drie landsdelen langzaam aan van elkaar weg bewegen. De gewestgrenzen worden stilaan landsgrenzen.

Een nieuwe ringmuur

Soms schermen we af wat moeilijk te beveiligen valt. Steden zoeken de ruimte die ze nodig hebben om te kunnen groeien. Zo ook Brussel. Haar invloedssfeer overschrijdt vaak het keurslijf die we haar hebben opgelegd. Langs openstaande kieren duwt ze zich naar buiten. Haar dynamiek stoort zich niet aan de nauwkeurig opgebouwde logica van genomen beslissingen en akkoorden. Soms ontstaan er daardoor nieuwe en vaak onbedoelde bakens die de grens scherper en realistischer weergeven dan de gewestborden kunnen aangeven.

De RO, de grote Ring rond Brussel is zo'n nieuwe grens. Als navolger van de middeleeuwse Brusselse ringmuur neemt hij op sommige plaatsen zijn rol over: de stad omklemmen en afschermen van de buitenwereld – hoewel de buitenwereld zich nu meer tegen de stad lijkt te willen beschermen dan omgekeerd. Zonder torens of kantelen, maar met brede baanvakken, taluds, tunnels en verkeerswisselaars schept zij een afstand tussen de zijden die aan weerskanten liggen. Wat door de RO omsloten is, behoort tot het turbulente stadsleven. Erbuiten wacht het platteland.

Sommige woonwijken en gebieden vallen daardoor tussen wal en schip. Paloke is zo'n wijk.

De RO snijdt haar aan de westkant af van haar moedergemeente Dilbeek. Tussen hen gaapt het diepe gat van de snelweg met haar niet aflatende stroom auto's. Bezoekers bereiken de overkant langs twee bruggen, één ervan het drukke en weinig voetgangersvriendelijke viaduct waar de drukke Ninoofsesteenweg de Ring kruist. Aan de oostkant van de wijk is Sint-Jans-Molenbeek haar naaste buur. Hier veranderen de mentale merktekens snel. De harde middenberm die in Vlaanderen de drukke steenweg netjes in twee verdeelt, verdwijnt in Molenbeek en het wegbeeld wordt er onoverzichtelijker. Een brede straat voert hier richting Brussel-Zuid. Aan de Dilbeekse kant van de Ring staat de Sint-Theresiakerk. Vanop de heuvel rijst haar toren hoog boven de Ring uit als een baken aan Vlaamse zijde. De lage gezinswoningen van de Kaudenaardewijk die haar omringen, staan in scherp contrast met de woonblokken van Peterbos, niet veel verder in Anderlecht aan de binnenkant van de Ring. De stad en de Rand kunnen niet méér verschillen.

De evolutie van de Rand bewijst dat de dynamiek van een stad niet zomaar te temperen is met een wetsartikel.

Gelegen aan de westrand van de stad snuift Anderlecht de frisse bries uit haar omgeving op. Dat hoeft niet te verbazen, want volgens een veel geciteerde verklaring voor haar naam bood de buurt hier 'andere lucht' aan stadsbewoners die aan de verstikkende stadslucht wilden ontsnappen. Al lijkt de verklaring wat vergezocht, verschillende Anderlechtse wijken en plaatsen als Veeweide, Broek of Goede Lucht dragen het landelijke verleden nog in hun namen mee. De Ring dwarst de gemeente van noord naar zuid. Daardoor kregen het oosten en het westen van deze grote Brusselse gemeente twee gezichten. De oostkant die met het oude dorpscentrum en met deelgemeente Kuregem volledig in het stadweefsel vervlochten is, eindigt abrupt tegen het viaduct van de Ring in de Pedevallei. De hoge bouwblokken bij het Vivespark zijn bijna tot tegen de snelweg geduwd. Aan hun voeten onder de brug eindigt het spoor van tram 81 even

abrupt. Hierachter begint het platteland waar het vervoersmiddel van de stad nog weinig te zoeken heeft. Wat overblijft van de natuur is verstedelijkt en neemt de vorm aan van opeenvolgende parken en vijvers: met naast het Vivespark ook het Vijverspark en Pedepark.

Vorbij het viaduct wordt Anderlecht in het westen weidser. Stroomopwaarts van het Pedepark krijgt de Pedebek haar eigen bedding terug. De hoogbouw maakt er plaats voor lagere bebouwing en voor functies die meer passen bij de uitwaaiende omgeving: de oefenterreinen van Sporting Club Anderlecht of de grote begraafplaats Vogelenzang. Zelfs de natuur en landbouw vinden nog steeds hun plaats in deze verste uithoek van de hoofdstad in het Groen Blauwe Huis dat inzet op biodiversiteit en duurzame voeding en in een aantal experimenten rond stadslandbouw die de buitenzoom van de stad opzoeken om hun activiteiten te ontplooiën.

Aan de naam te horen, moet het iets zuidelijker gelegen Drogenbos nog groener zijn dan Anderlecht. Dat is ook zo, want de gemeente bestaat voor een groot stuk uit bos- en parkgebied. De Drogenbossenaren zelf merken hier weinig van. Het bos is privégebied en niet toegankelijk voor bezoek. Wat zij wel zien, is de tram die voor de toegang van het kasteel bij het bos eindstation houdt en hen rechtstreeks naar Brussel-Zuid brengt. Zij zien ook de nabijheid van de oude industrie in de Zennebeemden in de vorm van de afgebroken papierfabriek, de autohandelaars langs de Grote Baan, de bedrijven langs het kanaal Brussel-Charleroi dat de gemeente doorsnijdt met de grote koeltoren op de grens met Vorst als blikvanger. De inwoners van Drogenbos leven niet in het groen, maar in een stadgeworden dorp aan de binnenkant van de Ring. De groene Rand lijkt hier ver weg: tien meter ongeveer tussen de eindhalte van de tram en de ingang van het park; mentaal ligt het een stuk verder.

Grensoverschrijdend gedrag

Waar begint de stad en eindigt het platteland en omgekeerd? De lijn lijkt niet steeds even scherp te trekken. Op sommige plaatsen is de Ring niet de duidelijke scheidslijn die ze elders is en bestaat de overgang uit een warrig tussengebied. Niet overal biedt een snelweg of de buffer van het Zoniënwoud bescherming tegen de stad en de uitdagingen die ze met zich meebrengt. ▶

viaduct Pede

- ▶ Stroomopwaarts waar de Zenne en het kanaal de stad verlaten richting Mechelen, torent de Ring met haar viaduct hoog op haar pijlers boven de omgeving uit. Aan haar voeten stroomt de stad naar buiten. Ze slaat een kilometerlange bres in de ringsnelweg die de stad en het land van elkaar scheiden. Het nabije Vilvoorde, Machelen en Diegem worden overspoeld met stedelijke uitdagingen die langs hier buitenstromen. Niet alleen is de doorstroom van de bewoners er hoog, ze kampen ook met de grote uitdagingen zoals armoede of taalachterstand. Dat zorgt voor een grote druk op de plaatselijke besturen, op verschillende fronten tegelijk. Al gaat het nog om gemeenten in de Rand, de moeilijkheden waar ze tegenaan kijken, vragen een aanpak op maat van een stad.

Tussengebieden hoeven niet persé problematisch te zijn. Vaak nemen ze de vorm aan van aangename groene ruimtes die de stad in haar omgeving doen overgaan of ze er soms net sterk van scheiden. Het Zoniënwoud in het zuiden van de stad is de meest uitgesproken en opvallendste tussenruimte. Vaak gaat het om eerder kleinere, minder opgemerkte groengebieden die als een lappendeken verspreid

liggen of aan elkaar vasthangen. Het Laarbeekbos en het moeras van Jette in het noorden aan de binnenkant van de Ring, de groene Zavelenberg tussen winkels en woningen aan de Keizer Karellaan in Ganshoren, het Wilderpark in Sint-Agatha-Berchem, het Scheutbos in Anderlecht, enzovoort; allen groene restgebieden met een grote waarde voor de leefkwaliteit in

hun drukke buurt. Ze behoren tot de stad, maar sluiten meer aan bij het ommeland en maken de grens daardoor niet steeds overzichtelijk. Vanuit Brussel gezien is de overgang soms even flou als vanuit Vlaanderen.

De onthaalborden heten ons welkom, maar een buur van de overzijde is hier niet meer thuis.

Zo rijgt de Ring rond de stad zich aan. Een ketting van vlekken, wijken, wooneenheden, kleine lappen restgroen naast winkels en bedrijven. De echte stadsgrens vormt nu eens een scherpe rand, dan weer een vaag tussengebied, soms gevormd door een nieuwe grens, een andere keer door de historische of natuurlijke grens zoals een beek. Toen Jan Verroken en Jean Van Crombrugge hun opdracht beëindigden, hadden zij wellicht een ander beeld voor ogen over hoe de Rand rond Brussel zich de volgende decennia zou ontwikkelen. De grens die ze toen trokken, was scherp. Nu lijkt ze verschoven en op zijn minst ambigu. Het verschil tussen stad en het randgebied is intussen ook onduidelijker geworden. De tegenstelling tussen Nederlandstalig en Franstalig overheerst niet langer, want ook de groeiende internationale bevolking eist een plaats op in dit gebied. Met deze groep mensen erbij zijn culturele grenzen minder scherp dan in het midden van de vorige eeuw. De grenzen tussen mensen en culturele afkomst worden vager, die tussen stad en ommeland in zekere zin ook.

i Heb je een bedenking of aanvulling? Reageer via de Facebook-pagina van RandKrant. Auteur Koen Demarsin vult aan of geeft antwoord.

FR Frontières mentales

En 1963, le moment est arrivé: la frontière linguistique fut définitivement établie. Cela entraîna la délimitation de ce qu'est officiellement devenu la Flandre, Bruxelles et la Wallonie. La frontière linguistique fut également le début d'une nouvelle frontière mentale. Les frontières permettent de rendre les choses plus claires. Celles-ci indiquent où nous pouvons nous sentir chez nous et à quel groupe nous appartenons. Elles indiquent ainsi clairement ce qui est

sûr et sans danger, mais également ce qui nous est étranger ou nous semble dangereux ou menaçant. C'est pourquoi les frontières présentent tant du positif que du négatif. Les frontières démarquent un territoire. Là où différentes influences se touchent, cette démarcation fait parfois défaut, comme dans le Vlaamse Rand, par exemple. Dans ce cas, nous aimerions parfois pouvoir voir la frontière à l'œil nu, afin de pouvoir à nouveau maîtriser le manque de clarté.

4 | DE MENS EN ZIJN DING

Alleen met de zwaartekracht

Luc Maisin (63) staat op weekdays in zijn decoratiewinkel Beter Wonen in Overijse. In het weekend en de vakantie valt hij letterlijk uit de lucht. Als speed-skydiver. Tegen meer dan 500 km/uur.

TEKST Michaël Bellon • FOTO Filip Claessens

Ik ben beginnen valschermspringen in 1973. In die tijd had ik vrienden die Belgisch kampioen waren in het formatiespringen. Ze namen deel aan wereldkampioenschappen. Dat wilde ik ook en dus ben ik hard beginnen trainen.' Dat lukte bijzonder goed. Maisin werd liefst 26 keer Belgisch kampioen in het formatiespringen. Het liet hem toe met zijn bevriende collega's de hele wereld af te reizen voor de wereldkampioenschappen en daar telkens in hetzelfde gezelschap van internationale valschermspringers terecht te komen.

'Toen de kinderen opgroeiden, werd het moeilijker om de engagements voor een ploegsport na te komen. Intussen was ik in 1999 in Australië geraakt waar mijn vrienden in 1973 hadden gesprongen, dus de cirkel was rond. Een jaar of tien heb ik alleen nog aan events deelgenomen, waar je formaties maakt met honderd, tweehonderd of zelfs vierhonderd man; nog altijd het wereldrecord. Toen mijn kinderen groot genoeg waren, ben ik terug in de competitie gestapt, maar dan individueel in het speedskydiven. Als ik faal, ligt het aan mezelf, als het goed gaat ook.'

Recordman

Sinds de officiële erkenning van het speedskydiven heeft Maisin aan alle WK's deelgenomen. Jaar na jaar werd hij beter. In 2019 werd hij Europees kampioen en won hij de wereldbeker met een sprong van 506,35 km/u, het wereldrecord. Trainen doet Maisin vaak in Schaffen en elders in binnen- en buitenland zodat hij een twintig sprongen per weekend kan maken. Is het een verslaving? 'Een gezonde verslaving. Ondertussen heb ik ongeveer 11.000 sprongen gedaan waarvan 3.000 in het speedskydiven. Het gaat me niet zozeer om de kick van de adrenaline,

maar om het gevoel van vrijheid. Daarboven kom je in een toestand en een zone terecht waarin niemand anders zich begeeft.'

Kop en schouders

Beschrijf eens zo'n ultrasnelle sprong vanop 4 km hoogte? 'De eerste twintig seconden haal ik mijn topsnelheid, dan rem ik acht à tien seconden af, en daarna trek ik de parachute open. Mijn vrije val duurt dus niet veel langer dan dertig seconden,

'Daarboven kom je in een toestand en een zone terecht waarin niemand anders zich begeeft.'

terwijl een normale vrije val vanop die hoogte ongeveer een minuut duurt. De seconden om te vertragen, heb ik nodig omdat ik anders het valschermscherm niet kan openen zonder het te scheuren. Dat remmen gebeurt door geleidelijk aan in horizontale houding te komen.' Op die manier

creëert hij een horizontale snelheid, zodat hij nog even als Superman tegen 200 km/u horizontaal door de lucht vliegt. 'Het is behoorlijk technisch. Je moet rekening houden met de luchtlagen en met het draaien en de snelheid van de wind om zo weinig mogelijk wrijving met de lucht te veroorzaken.' Met hoofd en schouders recht naar beneden dus, en dan de aantrekkingskracht zijn werk laten doen. Maisin heeft zijn techniek zo geperfectioneerd dat hij sneller is dan de rest. Hij wil ook constant op hoog niveau springen. Daarvoor is ervaring belangrijk. 'Een wedstrijd bestaat uit acht sprongen. Dus als je zeven sprongen goed bent en de achtste verknalt, zak je weg in het klassement.'

Speedskydiven wordt natuurlijk niet door heel veel mensen beoefend. Maisin is met zijn topprestaties op zijn leeftijd een echt fenomeen en dus verdient deze wereldtopper wel wat meer aandacht. 'Na zo'n wereldbeker of wereldrecord haal ik al eens de media, maar dan alleen als ik er zelf moeite voor doe.' Voor hemzelf is zijn leeftijd geen bezwaar. 'Bij ons in de club is er iemand van 85 jaar die nog elke week springt.'

De coronacrisis toont ons hoe verwoestend een virus kan zijn. Maar ze onthult ook de stille kracht van mensen in de zorg. Terwijl de storm hevig woedt, doen zij wat ze kunnen om het schip overeind te houden. Hoe voelt dat?

Een **gelukkig vaccinjaar** gewenst

2020 was het jaar waarin huisarts Luc De Munck uit Houtem op pensioen zou gaan. Corona besliste daar anders over. 'Het is niet het moment om mijn collega's kopje onder te laten gaan.'

TEKST Nathalie Dirix • FOTO Filip Claessens

Herinner je nog wat er verleden jaar door je hoofd ging toen het coronavirus losbrak?

'Eerst dacht ik dat het niet zo'n vaart zou lopen. Maar al gauw wist het virus ook mij te verrassen. In een van de woonzorgcentra waarvoor ik als CRA (Coördinerend Raadgevend Arts) verantwoordelijk ben, had het virus al voor de officiële lockdown zijn intrede gedaan. Snel werd duidelijk dat we met een agressief virus te doen hadden. Wij hebben niet gearzeld om mensen met symptomen meteen in quarantaine te plaatsen.'

Hoe reageerden je patiënten tijdens de eerste golf?

'Ze wilden vooral aftoetsen of alles wat ze op televisie over het virus zagen waar was. Voor velen is de huisarts een betrouwbare bron van informatie. We kregen dan ook heel veel vragen. Vaak vragen waarop we zelf het antwoord niet wisten. Hoe ik daar als arts mee omga? Ik probeer bij te blijven, wissel ervaringen uit, lees vakliteratuur. Wat ik over het virus leerde, deelde ik met mijn patiënten. Als ik hun vragen niet kon beantwoorden, dan zei ik eerlijk: *sorry, ik weet het niet*. Vergeet niet dat onze medische kennis over covid-19 ook vandaag nog steeds gebaseerd is op voortschrijdend inzicht.'

Welke vragen kreeg je tijdens de tweede golf?

'Sinds december 2020 gaan de vragen vooral over de betrouwbaarheid van het vaccin. Er zijn nog steeds heel wat mensen die twifelen. Het gaat allemaal zo snel, hoor ik vaak. Mijn antwoord is duidelijk: ik sta op de eerste rij om zelf gevaccineerd te worden.'

Je koos ervoor om nog niet met pensioen te gaan. Heeft dat ook te maken met het grote tekort aan huisartsen in de Rand?

‘Het plan was inderdaad dat ik in oktober 2020 met pensioen zou gaan en een collega de praktijk zou overnemen. Tijdens de eerste golf heb ik hem laten weten dat hij op mij kon blijven rekenen. Ik kon het niet maken dat hij door corona kopje onder zou gaan. Ik blijf hem ondersteunen tot de situatie terug wat normaler is. Ik schat zoiets in voor dit voorjaar, eenmaal de vaccinatie goed op dreef is gekomen. Wat betreft het tekort aan artsen: dat is een probleem in grote delen van Vlaanderen. Is er een oplossing? Een beroep kunnen doen op administratieve hulp of praktijksistenten zou al een beetje helpen, want dan kunnen de huisartsen zich concentreren op hun kerntaken.’

‘De angst is er maar ze verlamt me niet. Ik ontsmet mijn handen meer dan vijftig keren per dag.’

Heb je schrik om zelf besmet te raken?

‘De angst is er maar ze verlamt me niet. Ik beseft dat ik me vaak in het hol van de leeuw bevind. Ik blijf dan ook alert. Ontsmet mijn handen meer dan vijftig keren per dag en pas de veiligheidsmaatregelen strikt toe, maar wakker liggen van

een eventuele besmetting doe ik niet. Er zijn andere zaken waarvan ik wakker lig. Zoals? Van de mensen op de covid-afdelingen, zowel zorgverleners als patiënten. Het gaat er zeer zwaar aan toe. Onlangs nog zag ik een verpleegkundige die gecrasht is. Ze kon het niet langer aan dat ze haar patiënten niet de nodige kwaliteitsvolle zorg kon geven. Het zijn situaties die hard binnen komen.’

Wat heeft het voorbije jaar jou geleerd?

‘Een crisissituatie brengt het beste, maar ook het slechtste in de mens naar boven. Toen ik tijdens de eerste golf hoorde dat sommige winkels mondklappers aan woekerprijzen verkochten, ben ik naar de directie van zo’n winkel gestapt en heb ik ze met de keiharde realiteit van de mensen in de zorg geconfronteerd. Nadien hebben ze de maskers aan een woonzorgcentrum in de buurt geschonken. Gelukkig zie je ook prachtige initiatieven. De solidariteit onder de mensen is hartverwarmend. Een moment dat ik niet zal vergeten, is toen een van mijn patiënten me tijdens de eerste golf een zelfgemaakt mondklapper overhandigde. Ze had er de woorden *Take care, doctor* op genaaid. Voor 2021 moeten we hoopvol zijn. De vaccins zijn er. Nu moeten we zo veel mogelijk mensen overtuigen om zich te laten inenten. Als huisarts kunnen we daar een belangrijke rol in spelen. In plaats van een gelukkig nieuwjaar wil ik iedereen een gelukkig vaccinjaar wensen.’

DE Glückliches Impfjahr

‘Der Plan war, dass ich im Oktober 2020 in Rente gehen und ein Kollege die Praxis übernehmen würde’, sagt Hausarzt Luc De Munck aus Houtem. ‘Aber während der ersten Corona-Welle habe ich ihn wissen lassen, dass er weiterhin auf mich zählen könne. Ich habe es nicht über mich gebracht, ihn seinem Schicksal zu überlassen. Ich werde ihn weiterhin unterstützen, bis sich die Situation wieder ein wenig normalisiert hat.’

Ich schätze so etwas für dieses Frühjahr, wenn die Impfung erst einmal richtig angelaufen ist. Für 2021 sollten wir hoffnungsfroh sein. Die Impfstoffe sind da. Jetzt müssen wir so viele Menschen wie möglich davon überzeugen, sich impfen zu lassen. Als Hausärzte können wir dabei eine wichtige Rolle spielen. Anstelle eines Glücklichen Neuen Jahres möchte ich allen ein Glückliches Impfjahr wünschen.’

De rafelrand

Op mijn wandelingen en fietstochten in de Rand kreeg ik de laatste tijd opnieuw een indringend beeld van de lokale ruimtelijke ordening. Ongelooflijk wat voor een mozaïek dat is. Alles wisselt af met alles, om het kort samen te vatten.

En uiteraard zorgde corona voor bizarre toestanden. Bijvoorbeeld het grote aantal wandelaars dat mijn pad kruiste tijdens de mooie wandeldagen, maar ook hoe weinig bereikbaar de gemeentelijke administraties waren voor wat extra informatie over de Trage Wegen waarover ik een nieuwe reeks schrijf in RandKrant (zie pg.12). Ook opvallend: viel er wat regen, dan was er plots geen kat meer te zien. Ik heb het niet geteld, maar het aantal mensen met een hond was zeker in de meerderheid, op de voet gevolgd door fietsers en mountainbikers. Groepjes mensen kwamen vaak voor, duidelijk meer dan eenzaten. En de joggers lieten zich evenmin onbetuigd.

Wat sprong er uit? Hoog gehielde dames die het zichzelf moeilijk maakten om uit te waaien op onverharde wegen. Omgeploegde trajecten lieten op sommige plaatsen een waar slagveld achter van getraumatiseerde stedelingen of fietsers die hoopten op propere rijstroken. Soms was het echt gortig met putten tot een halve meter diep, al dan niet gevuld met regenwater, of modderige plaatsen waar wandeltracés en fietsroutes samenvallen met ruiterparkoersen. De bogen eromheen werden alsmaar groter, soms te midden van pas ingezaaide wintergraanpercelen of groenbemesters. Tja, wat doet een wandel- of fietsmens in nood?

Sommige winterse landschappen waren prachtig. Een uitgesproken reliëf, een eenzame boom in vlakke akkerpercelen, een diep ingesneden beek waarvan de oevers uitspoelen door erosie, de pittoreske dorpskernen luierend in de open ruimte eromheen... Het bestaat allemaal, en weet je wat? Je vindt het in de Rand.

TEKST Herman Dierick - FOTO Filip Claessens

Corona heeft ons veranderende winkelgedrag versnelt. E-commerce, duurzaam, korte keten... een aantal tendensen zet zich door.

Meegroeien met de groenten en het fruit

De biologische zelfoogst-boerderij van Sigrid Van Der Auwera en Dave Schollaert is uitgegroeid tot een economisch rendabel bio-landbouwbedrijf. Naast het groente- en fruitaanbod van De Klepper zijn er ook bio-vleesproducten verkrijgbaar.

TEKST Gerard Hautekeur • FOTO Filip Claessens

Acht jaar geleden is Sigrid met haar man klein gestart op de boerderij van haar grootouders in Wolvertem. Sigrid, doctor in de politieke wetenschappen, zei haar universitaire carrière vaarwel. Ook Dave gaf zijn baan van mechaniker op. 'We zijn boer geworden uit overtuiging en omdat we dit heel graag doen, alhoewel het niet zonder risico was', schetst Sigrid. 'Heel wat landbouwbedrijven in Vlaanderen hebben het moeilijk om financieel rond te komen. Hun gemiddeld inkomen bedraagt minder dan de helft van dat van een werknemer.'

Band met lokale gemeenschap

'We kozen bewust voor het model van een CSA-boerderij (Community Shared Agriculture) omdat we zo het risico kunnen delen met onze aandeelhouders. Bij het begin van een nieuw oogstjaar betalen de deelnemers de vastgelegde bijdrage en kunnen daarmee het hele jaar door seizoensgroenten plukken of wekelijks een groentepakket ophalen. De volwassenen betalen 384 euro, voor de kinderen tot 18 jaar is er een voordeliger tarief. Momenteel tellen we 369 deelnemers uit 142 huishoudens. Door de voorafbetaling hebben we

niet alleen een idee hoeveel ons gezinsinkomen bedraagt, maar ook over welk budget we beschikken voor de investeringen en andere uitgaven. Tegelijk weten we voor hoeveel mensen we telen, waardoor voedselverspilling wordt vermeden.'

De aandeelhouders komen uit de streek, de meesten uit de gemeenten Meise en Wemmel. De Klepper geeft hen de garantie dat ze het hele jaar door kunnen plukken uit een divers aanbod van seizoensgroenten. 'In april verbouwen we in de tunnels vroege lentegroenten, zoals spinazie, sla, venkel, paksoi, koolrabi en tegen eind april, begin mei zijn onder andere bloemkool, broccoli, rapen, courgettes, spitskool, rode en gele bieten, selder en peultjes plukklaar. Nadien worden die groenten in open lucht geteeld en komen de tunnels vrij voor de kweek van tomaten, paprika's, komkommers, aubergines en meloenen. Tegen de zomer wordt dat assortiment aangevuld met allerlei bonen, maïs, look, uien, wortels, enzovoort. Tegen de herfst zijn de schorseneren, prei, en vele koolsoorten oogstrijp. Eigenlijk vind je bij De Klepper bijna alle groenten die je in onze contreien kunt kweken en door de zelfpluk is er geen verspilling van voedsel', benadrukt Sigrid.

'Voor onze groenteplukkers maakt het niet uit of een komkommer krom of perfect recht is.'

'Het maakt voor onze groenteplukkers niet uit of een komkommer krom of perfect recht is. Ze zijn almaar bewuster van de waarde van biologische, klimaatvriendelijke teelten. Onze deelnemers groeien mee met de groenten en het fruit.'

Sedert drie jaar teelt De Klepper eveneens aardbeien, druiven, allerlei soorten bessen, alsook pit- en steenfruit. 'Volwassenen kunnen voor 206 euro intekenen op ons fruitaandeel. Momenteel tellen we 82 mensen die een fruitaandeel hebben. Meestal gaat het over mensen die ook al hebben ingetekend op een groenteaandeel. Op die manier ontstaat er een nog grotere verbinding van de lokale gemeenschap met onze boerderij. Dit is juist het opzet van de CSA.'

Kringloop versterken

'We kennen alle plukkers persoonlijk', vervolgt Sigrid. 'We organiseren ook verschillende sociale activiteiten. Bij de start klinken we met alle leden op het nieuwe oogstjaar. De oude leden verzorgen die dag een rondleiding voor de nieuwe leden. De Klepper organiseert workshops. Verder zijn er activiteiten voor de kinderen. In september is

Moerasspirea

er soms een oogstfeest en in november doen we bijvoorbeeld iets rond Halloween. Op meewerkdagen helpen deelnemers op vrijwillige basis bij het wieden of het opzetten van een tunnel. In het kader van *Boeren met klasse* komen schoolklassen op boerderijbezoek. Op het eind van het oogstjaar evalueren we onze werking samen met onze aandeelhouders. Door corona kwam het sociale luik van de CSA het afgelopen jaar wel wat in de verdrinking', betreurt Sigrid.

De boerderij bestrijkt nu 3,5 ha en er komt nog 1,8 ha bij. Op de boerderij lopen er al kippen en een paar schapen. 'Op dat terrein willen we voortaan meer dieren kweken en vooral meer bomen planten (boslandbouw). Aansluitend op het groente- en fruitaandeel willen we onze deelnemers de kans bieden om vleespakketten af te nemen. De mest van de dieren zullen we benutten voor de teelt van groeten en fruit. Op die manier verhogen we de bodemkwaliteit en versterken we de kringloop van onze boerderij.' Sigrid wijst erop dat de belangstelling voor de CSA in de Rand en in Vlaanderen toeneemt. 'De meeste CSA-boerderijen maken deel uit van het CSA-netwerk (www.csa-netwerk.be). De CSA-boerderijen in Vlaanderen tellen ongeveer 10.000 aandeelhouders. Een bewijs dat de gedeelde landbouw in opmars is.'

 www.deklepper.be

Grandir ensemble

La ferme biologique d'auto-récolte de Sigrid Van Der Auwera et Dave Schollaert à Wolvertem a évolué en tant qu'exploitation biologique économiquement rentable. Outre la gamme de fruits et légumes de De Klepper, des produits à base de viande biologique y sont également disponibles. 'Nous avons consciemment opté pour le modèle d'une ferme CSA (Community Shared Agriculture) car cela nous permet de porter et partager le risque avec nos actionnaires. A chaque début de nouvelle année de récolte, les participants paient une contribution fixe et peuvent ainsi cueillir des légumes saisonniers tout au long de l'année ou collecter un paquet de légumes hebdomadaire.' De Klepper leur assure une gamme variée de légumes de saison. 'Pour nos cueilleurs, peu importe qu'un concombre soit de travers ou parfaitement droit. Ils sont plus que jamais conscients de la valeur d'une culture biologique et respectueuse du climat. Nos participants grandissent en même temps que les légumes et les fruits.'

Moerasspirea is een kruid dat voor veel gebruikt kan worden. Dat is de reden waarom Leen Cammaerts zich erin verdiepte tijdens haar opleiding tot herboriste. Tegelijk volgde ze ook een cursus aromatherapie en ontdekte ze dat moerasspirea een heel specifieke, honingamandelachtige geur heeft.

TEKST Lene Van Langenhove

Moerasspirea is één van de eerste kruiden waarvan een synthetische variant is gemaakt: aspirine. 'Uit de plant werd salicylzuur geïsoleerd dat dezelfde werking heeft als aspirine. Het verlicht de pijn, gaat ontstekingen tegen en is koortswerend. Veel mensen vergeten dat moderne geneesmiddelen ontstaan zijn als afgeleiden van planten.' Moerasspirea is een goed voorbeeld van het effect dat een heel kruid groter is dan de som van de afzonderlijke componenten. Zo is moerasspirea, in tegenstelling tot aspirine, niet schadelijk voor de maag omdat de plant bestanddelen bevat die de maag beschermen en de slijmvliezen kalmeren. Het kan zelfs gebruikt worden tegen maagzweren omdat het ontstekingswerend werkt.'

Happy, happy

Het effect van de geur van moerasspirea is minder onderzocht, maar werd wel al door de 16e-eeuwse botanist Dodoens beschreven als een geur die mensen blij maakt. Het werd vroeger als strooikruid gebruikt in huis omwille van de geur. Zoals de naam doet vermoeden, kan je moerasspirea vinden op vochtige plaatsen, in bermen en naast beekjes, vaak in de schaduw. 'Het is makkelijk herkenbaar met de opvallende witte pluimen en trossen bloemen, en wordt ook redelijk hoog. Moerasspirea bloeit in juni en juli.'

Wat kan je doen met moerasspirea? 'Je kan

zelf een tinctuur maken. Je oogst de bloemen en zet ze een aantal weken op alcohol. Dat werkt heel goed tegen griepachtige symptomen en is gekend voor haar urinedrijvende eigenschappen. Je kan ook een infusie maken. In principe mag je de hele plant gebruiken, maar vooral de bloemen bevatten etherische oliën. Ze mogen wel niet te veel verhit worden.'

Digestief

Moerasspirea is ook gekend omwille van de anti-reumatische werking. 'Je kan reuma-pijn verzachten met een kompres. Als je de etherische olie gebruikt, wordt het kompres nog sterker, maar dan moet je heel goed de dosering kennen. Een kompres met moerasspirea is ook handig als je een wondje hebt of een ontsteking van de huid.'

Cammaerts vindt het ook leuk om er culinair mee te experimenteren. Eén van haar toppers is moerasspireacake. Het kastanje-meel in het recept dat we hieronder meegeven zorgt voor een lekkere notige smaak. Ze waagde zich ook aan moerasspireabier, op basis van een recept dat ze vond in een oud boek. Eeuwen geleden brouwde men er een alcoholisch drankje van dat ontstaat door honing en water te laten vergisten. Vroeger werden ook vaker digestiefjes gedronken. Een makkelijke manier om een origineel digestief te maken, is om de moerasspirea-bloemen te laten trekken in wijn.

Recept voor moerasspireacake

Ingrediënten: 8 medjoul dadels, 2 bananen, 75 g boekweitmeel, 75 g kastanje-meel, 250 g amandelmelk, 400 ml amandelmelk, 1 el baksoda, enkele lepels gedroogde moerasspirea-bloemetjes (of verse, naargelang het seizoen), zeste van een halve citroen, een handjevol noten.

Bereiding: blend de amandelmelk met de bananen en dadels. Voeg alle droge ingrediënten samen en meng met het vocht tot een beslag. Roer vervolgens de bloemen en zeste door het beslag. Giet in een cakevorm en leg de noten bovenop je beslag. Zet 40 à 45 minuten in een voorverwarde oven op 160°C.

Etappe 3 – 3,7 km

Van Zaventem tot Machelen

De afstand tussen de knooppunten van Sint-Stevens-Woluwe met de E40 en dat van Machelen met de E19 bedraagt nog geen 5 km, maar is wel het drukste punt van de Ring. Op een gemiddelde werkdag passeren hier ruim 200.000 voertuigen. Hier is de Ring een slagader van het economische hart van de regio.

TEKST Wim Troch • FOTO Filip Claessens

Wie het knooppunt van Sint-Stevens-Woluwe op de Ring achter zich laat en noordelijk richting het viaduct van Vilvoorde rijdt, belandt op een van de drukste en meest chaotische stukken van de Ro. In de wirwar van op- en afritten, verkeersborden en opschriften op het wegdek valt de naam Zaventem Henneaulaan op. Via deze afrit kom je in het centrum van Zaventem.

De Henneaulaan dankt zijn naam aan Hector Henneau, van 1912 tot 1938 burgemeester van Zaventem. De liberale politicus drukte zijn stempel op de gemeente door de bouw van een gemeentelijke elektriciteitscentrale, de oprichting van een watertoren en de aanleg van een rioolstelsel. Onder zijn burgemeesterschap werden de eerste sociale woningen in zijn gemeente gebouwd. In 1922 werd de *Rode Cité* aangelegd, een tuinwijk zoals die na de Eerste Wereldoorlog op wel meer plaatsen verrezen. Enkele jaren later volgde de *Witte Cité*. In die wijk hadden de huizen – in tegenstelling tot in de *Rode Cité* – witgekalkte gevels. Een eeuw later zijn die woonwijken ingesloten door de spoorlijn Brussel-Leuven, de Ring en de A201 naar de luchthaven.

Industrieel erfgoed

Als je hier op de Ring rijdt, is er geen twijfel mogelijk: hier klopt het economische hart van de regio. In de lucht zie je de stijgende en landende vliegtuigen boven de auto's scheren en links en rechts weerspiegelt het glas van de kantoorgebouwen. Verschillende grote bedrijven hebben een thuis in Zaventem en de economische

bedrijvigheid is eigenlijk al meerdere eeuwen een rode draad door deze gemeente. De watermolens op de Woluwebeek en de Kleinebeek werden in de 19e eeuw omgevormd tot papiermolens, die onder andere papier leverden voor de Brusselse kranten. Ook andere fabrieken, zoals leerlooierijen, vestigden zich hier. In Zaventem werd zelfs een stukje Belgische autogeschiedenis geschreven. Vanaf 1909 werden twintig jaar lang de luxueuze en sportieve Excelsior auto's gebouwd in de Keibergstraat. De hoge schoorsteen is nog een zichtbare herinnering uit die tijd.

Dat industriële verleden is op verschillende plaatsen in het straatbeeld bewaard gebleven. Naast oude loodsen en fabriekshallen vertellen ook de statige directeursvilla's zoals Villa Feldheim, het huidige gemeentehuis, en de bescheiden arbeiderswoningen een stukje van de geschiedenis.

Meer aandacht voor fietsers

Ondertussen wordt hier volop gewerkt aan de Ring. Waar de spoorlijn Brussel-Leuven de Ring overbrugt, wordt momenteel gebouwd aan een fietsersbrug, zodat pendelaars van Leuven vlot en veilig de hoofdstad kunnen bereiken. Ook de brug aan de Henneaulaan wordt vernieuwd en zal dubbel zo breed worden. De kruispunten worden compacter, er komt een busbaan en een groenstrook, en fietsers krijgen meer ruimte. De werken, die begin 2021 starten, zullen drie jaar duren.

De verkeerswisselaar met de A201 krijgt eveneens een nieuwe aanblik. Wie oud genoeg is om de jaren 60 en de eerste helft van de jaren 70 bewust te hebben meegemaakt, herinnert zich waarschijnlijk nog de grote rotonde waar de Woluwelaan, een deel van de Ring en de Leopold III-laan (de latere A201) samenkwamen, als toegangspoort tot de luchthaven. Toen de E19 werd aangelegd en de Ring werd doorgetrokken, kwam hier een groot knooppunt. De wijde boogvormige bruggen om van de Ring naar de A201 en omgekeerd te gaan, zullen binnenkort worden afgebroken en vervangen door veel compactere op- en afritten. Over hoe de Ring zelf er in deze zone zal uitzien, loopt het onderzoek nog.

Duitse Avenue

De luchthaven wordt vaak in één adem genoemd met Zaventem, maar Brussels Airport strekt zich vandaag uit over Zaventem, Melsbroek, Steenokkerzeel en Diegem. De eerste nationale luchthaven van ons land lag bovendien elders:

in Haren, waar nu de NAVO haar kantoren heeft. Die site – opgericht door de Duitse bezetter in de Eerste Wereldoorlog – werd snel te klein door de stijgende populariteit van de burgerluchtvaart. Zodoende werd eind jaren 30 uitgekeken naar een groter domein even buiten Brussel. Op een terrein bij Melsbroek werd een reservevliegveld aangelegd, waar in de jaren 40 andermaal de Duitse bezetter een militair vliegveld zou uitbouwen. Na de Tweede Wereldoorlog verschoof het zwaartepunt van de Belgische luchtvaart naar dat veld in Melsbroek. Aanvankelijk werden de vliegtuigen onderhouden in de loodsen op de oude locatie in Haren. Vliegtuigen reden voor onderhoud of herstelling kilometerslang op een betonbaan tussen Haren en Melsbroek. Een stukje van die *Duitse Avenue* is vandaag nog te zien in de buurt van de rotonde aan de Da Vincilaan, door de tralies van een rij bouwherken.

Midden de jaren 50 was de uitbreiding van de luchthaven op Zaventems grondgebied aan de orde omwille van Expo 58. Een nieuw, modernistisch complex werd gebouwd met een indruk-

Het knooppunt van Sint-Stevens-Woluwe is een van de drukste en meest chaotische stukken van de Ring.

wekkende vertrek- en aankomsthal, de onlangs gerenoveerde transitthal, terminals en administratieve gebouwen. Voor het vrachtvervoer breidde Brucargo zich gestaag uit langs de Luchthavenlaan, maar voor ontelbare passagiers werd Zaventem het begin en einde van hun vakantie.

Het Doel van de luchthaven

Wanneer je de luchthaven achter je laat en het knooppunt Machelen nadert, merk je aan de rechterkant een huizenrij op. Het is een nogal onwezenlijk zicht, die huizen schouder aan schouder bovenop de berm. Geprangd tussen Ring en luchthaven is het daar niet meteen de ideale locatie om te wonen, zou je denken, maar de huizen stammen uit een tijd waarin er van de Ring of de luchthaven nog lang geen sprake was. Ze maken deel uit van het gehucht Diegem-Lo, een beetje het *Doel van de luchthavenregio*.

Net zoals de Antwerpse poldergemeente deels werd opgeslokt door de haven en het voor de

overgebleven bewoners een voortdurende strijd is om er te mogen blijven wonen, verkeerden ook de bewoners van Diegem-Lo lang in onzekerheid over de toekomst van hun buurt. Nieuwe woningen zijn al jaren niet meer toegelaten in de wijk, om zowel de Ring als de luchthaven de kans te geven uit te breiden als dat nodig zou zijn. Los daarvan kan ook de leefbaarheid in vraag worden gesteld, met honderdduizenden auto's die per etmaal passeren en honderden vliegtuigen die op een steenworp opstijgen en landen. Onlangs werd de knoop doorgehakt. De huizen die vlak aan de Ring staan, worden binnenkort afgebroken, ook al is nog niet helemaal zeker op welke manier de Ring aangepast zal worden. De om en bij vijftig huizen rond de kerk van Diegem-Lo, waarvan voor de meeste het uitzicht bestaat uit een betonnen zijkant van een brug of in het beste geval een groene talud, mogen voorlopig blijven staan.

Koekiemonster

Diegem-Lo toont hoe de regio gevangen zit tussen enerzijds economische groei met de luchthaven als belangrijke pool voor werkgelegenheid en welvaart en anderzijds leefbaarheid, zwaar onder druk door transport en andere sectoren. In een land waar ruimte niet in overvloed te vinden is en waar ruimtelijke ordening niet altijd even doordacht verloopt, is elke morzel grond kostbaar. Zo ligt er zelfs een boerderijtje in de oksel van de aansluiting tussen de Ring en de E19 richting Antwerpen. Een herinnering aan de tijd waarin Zaventem, Machelen en Diegem nog op de *boerenbuiten* lagen, nu opgeslokt door koekiemonster knooppunt Machelen.

Dit knooppunt tussen de Ring en de E19 werd gebouwd in de geest van het Manhattanplan uit de jaren 60, dat voorzag in het doortrekken van de E19 tot in het centrum van Brussel, via Haren en Schaarbeek. De snelweg zou de E40 kruisen aan het Noordstation. Omdat het plan op veel protest botste en omdat de oliecrisis uitbrak, werd het nooit voltooid. Het grote knooppunt in Machelen werd wel gebouwd, al bleef het voor de helft onbenut. Jarenlang lagen de ongebruikte op- en afritten, tunnels en bruggen er desolaat bij en waren ze het geliefkoosde decor voor graffiti-sputters. Sommige delen van het complex kregen of krijgen nu een tweede leven voor spoorlijnen en een nieuwe aansluiting op de Woluwelaan. Zo bewijzen de megalomane onuitgevoerde plannen decennia later dan toch nog hun dienst.

Anne Teresa De Keersmaeker
over haar jeugd in Wemmel

‘Bieten kappen

De internationaal geroemde choreografe Anne Teresa De Keersmaeker van dansgezelschap Rosas reist al heel haar carrière tussen Brussel en andere wereldsteden, maar ze woont in Gaasbeek en bracht haar jeugd door op de familieboerderij in Wemmel. **TEKST** Michaël Bellon • **FOTO** Tine De Wilde

Anne Teresa De Keersmaeker (60) woont in Gaasbeek, haar dansgezelschap is gevestigd in Vorst, maar ze is afkomstig uit Wemmel, waar de familie De Keersmaeker, nageslacht van ene Cornelius De Keersmaeker die al in 1754 in de gemeente aanbelandde, thuis was in Hof ten Obbergen aan de Obberg nummer 45. Het oude hof, dat al vermeld staat op de Ferrariskaarten van het einde van de 18e eeuw, bestond uit een grote hoeve met ongeveer 25 ha landbouwgrond die zich uitstreckte tot aan het Laarbeekbos, en een ‘gemengd patroon’. Toen de jonge Anne Teresa er in de jaren 60-70 vertoefde, waren er nog altijd zo’n 25 koeien, drie paarden, vier varkens – waarvan er elk jaar één werd geslacht – schapen, kippen, tarwe, bieten, aardappelen, melk en boter.

Anne Teresa De Keersmaeker: ‘Mijn vader Maurits is op het Hof geboren in 1923 als laatste van acht kinderen. Zijn vader Petrus De Keersmaeker, mijn grootvader, is geboren in 1865 en gestorven in de jaren 30. Hij was op oudere leeftijd blind geworden en het verhaal gaat dat er altijd een gans bij hem liep. De moeder van mijn vader, Marie Antoinette Walravens, is van 1875 en stierf in 1965 toen ze 90 jaar was. Ik heb het altijd ongelooflijk gevonden dat mijn grootouders van 1865 en 1875 waren. Grootmoeder herinnerde zich nog dat er op het Bockstaelplein in Laken paarden aan het ploegen waren, en dat daar pas lang nadien (vanaf 1907, red.) het gemeentehuis werd gebouwd.’

Dood in bad

Grootvader Petrus en grootmoeder Marie Antoinette hadden een gezin van drie jongens en vijf meisjes, waarvan Anne Teresa’s vader Maurits dus de jongste was. ‘De oudste broer was Henri De Keersmaeker, die burgemeester van Wemmel is geweest in de tijd voor Jos Geurts, van eind

en met de tractor rijden'

jaren 30 tot 1964. De andere broer was Frans. Hij was de boer van het hof. Zij werden allemaal 'die van Keske' genoemd: 'Maurits Van Keske' of 'Frans Van Keske'. De vijf zusters Adolphine, Valentine, Marieke, Leopoldine en Henriette zijn allemaal ongetrouwd op het Hof gebleven. Behalve mijn vader was Henri de enige die kinderen had. Hij trouwde met Paula Van Doorslaer, die meer dan honderd jaar is geworden. Hun dochter is getrouwd met de zoon van burgemeester Jos Geurts.' Op die manier liet de grote familie De Keersmaecker relatief weinig nakomelingen na. Anne Teresa zelf heeft nog drie zussen en een broer, maar geen van hen woont nog in Wemmel.

Haar vader typeert de choreografe als een apart figuur. 'Hij studeerde geneeskunde tijdens de Tweede Wereldoorlog maar is daarmee gestopt en is op de hoeve gaan werken. Hij is laat getrouwd en is dan aannemer geworden. Zo heeft hij verschillende huizen gebouwd en verbouwd en heeft hij ook de Romeinse villa aan de Rassel ontdekt. Maar na tien jaar is hij ook als aannemer gestopt en terug op de boerderij gaan werken.'

'Bij Van Bladel ging ik met mijn tante *patékes* eten. Daar hingen overal spiegels en door die eendeloze weerspiegelingen ontstond mijn idee van oneindigheid.'

Anne Teresa's moeder was Marie Jeanne Lindemans, afkomstig uit Opwijk. 'Zij kwam ook uit een gezin van acht kinderen, maar dan met vijf zonen en drie dochters, het omgekeerde van mijn vader. Het was eerder een familie van Vlaamse intellectuelen. Haar vader Paul Lindemans was een landbouwingenieur die *De geschiedenis van de landbouw in België* (uit 1952, red.) heeft geschreven. Ze gaf als regentes Nederlands en Geschiedenis les in Laken, Halle, Asse en Ternat. Ze gaf in heel het Pajottenland voordrachten voor de Boerinnenbond en was ook zeer betrokken bij het Christelijk Middenstandsverbond CMVB (nu Markant, red.), de Nederlandse Kulturele Raad Wemmel en ze is ook nog opgekomen voor de verkiezingen.'

Nog een publieke figuur was gemeenteraadslid nonkel Frans. 'Hij vertelde me altijd verhalen. Bijvoorbeeld dat hij van zijn moeder had gehoord dat er ooit een man in bad zat die werd vermoord door een vrouw met een mes. Later heb ik me

gerealiseerd dat dat eigenlijk het verhaal was van Jean-Paul Marat die vermoord werd door Charlotte Corday tijdens de Franse Revolutie. Maar hij vertelde het aan mij alsof het iets was dat hij gehoord had uit een naburig dorp.'

En dan was er nog 'tante Plie'. 'Zo noemden we tante Marieke, die door anderen 'Marieke van Frans van Keske' werd genoemd. Een tot twee keer per week trok ze naar de Nieuwstraat om de toer van de magazijnen te doen. Wij mochten als kinderen vaak mee op zaterdag, met de boerentram langs 'het viaduct' tot aan 'de Nord'. Ze kende alle *vendeuses* van de Innovation en de Bon Marché, en ging altijd een *patéke* of vol-au-vent eten bij Van Bladel tegenover de Bon Marché. Daar hingen overal spiegels, en door die eindeloze weerspiegelingen ontstond mijn idee van oneindigheid.'

Hengst in de oven

Net als elders zijn de meeste boerderijen in Wemmel één voor één verdwenen. Hof ten Obberge is nu een woonerf en nog relatief intact. 'De oude lemen schuur van tweehonderd jaar oud is wel ingestort tijdens een storm in de Nieuwjaarsnacht van 2000. Nonkel Frans noemde de schuur de Marie-Louise. Hij was een kleine jongen tijdens de Eerste Wereldoorlog en weet nog hoe het Duitse leger er zijn intrek innam, en dat de hengsten van de generaal in de grote broodoven moesten worden gezet.'

Het gezin waarin Anne Teresa opgroeide, woonde vijfhonderd meter verder in de Obberg, maar tijdens haar lagere schooljaren was ze heel vaak op het Hof te vinden. 'Vanaf mijn tiende had ik dansles, maar daarnaast was ik er alle seizoenen. In de winter om bieten te helpen kappen en eten te geven aan de koeien in de stal. In de zomer om de oogst mee binnen te halen, met de tractor te ploegen, en op het veld illegaal met de camionette te leren rijden toen ik twaalf was.'

Anne Teresa De Keersmaecker kijkt ook met genoegen terug op het intensieve gemeenschapsleven in het dorp: de Scouts, de jeugdmisjes in de Sint-Servaaskerk, café Hooghuis en evenementen als de Jaarmarkt. Ze volgde lager onderwijs aan de Sint-Jozefsschool, maar haar allereerste theaterervaring had ze in de turnzaal van de gemeenteschool. 'Het Mechels Miniatuurtheater speelde er *De bende van Jan de Lichte* met een jonge Josse De Pauw en Tessy Moerenhout. Nog een belangrijk moment was de opening van gemeenschapscentrum de Zandloper in 1974 – toen nog aan de Zijk. Ik heb daar toen gedanst op muziek van Erik Satie in een choreografie van

Lieve Curias. Deze inspirerende jonge leerkracht van het kleine balletschooltje zou een bepalende rol spelen voor het latere leven van De Keersmaecker. En de muziekschool van Wemmel bleek een laatste ankerpunt, omdat ook haar kinderen en zichzelf daar later nog les zijn blijven volgen.

Weemoed

Na drie jaar kostschool aan het Heilig Hartinstituut in Heverlee en drie jaar Maria Boodschap, waarvan het laatste jaar op kot in Brussel, werden de banden met Wemmel stilaan losser. Al is de emotionele band ondanks haar internationale carrière altijd gebleven.

'De afgelopen vijftig, zestig jaar is de gemeente natuurlijk enorm veranderd', vertelt De Keersmaecker, die in 2012 ereburger van Wemmel werd. 'Net zoals de andere randgemeenten van grootstad Brussel. Met als bijzonderheid dat Wemmel de enige faciliteitengemeente was aan de noordelijke kant, wat de verfransing in de hand heeft gewerkt. Er is vooral ongelooflijk veel gebouwd. Het nieuwe centrum aan de Markt in Wemmel was ook symbolisch. Zoals in vele dorpen verenigde het nieuwe centrum de mensen rond consumptie in plaats van het spirituele en de ontmoeting. Maar de eerste stap was eigenlijk al de aanleg van de Ring en alles wat daaruit is gevolgd. Bij de brand van de Innovation in 1967 konden we de rookpluim nog zien vanop de Zevenbunder, een groot stuk land aan het Hooghof in Zellik. Waar nu het UZ is, waren toen alleen maar velden. Herman Teirlinck heeft nog geschreven wat die aanleg van de Ring voor de Zennevallei betekende. Dat heeft natuurlijk enorm ingehakt op het landschap en de natuur.'

De Keersmaecker aarzelt even. 'Natuurlijk moet je dat allemaal met nuance en in zijn context evalueren, maar ik heb die veranderingen als kind en ook daarna toch wel als heftig ervaren. Ook de verfransing, al stonden wij toen veel dichters dan nu bij de Franstalige Belgische cultuur en werd op het hof lang *La Libre Belgique* gelezen. Als je je daarover uitdrukt, kom je snel op politiek explosief terrein en stoot je soms op onbegrip bij mensen die die veranderende Rand niet hebben meegemaakt. Maar de snelle en onvermijdelijke overgang van een klein dorp met een sterk gemeenschapsleven en een landelijk karakter naar een dichtbevolkte gemeente bracht nu eenmaal toch iets van vervreemding en weemoed teweeg.'

Jan neemt **de bus**

In onze reeks 'De zwalpende bus' houden we de problemen van De Lijn in onze regio tegen het licht. Want de frustraties over de vervoersmaatschappij zijn groot, zowel bij reizigers, lokale besturen als bij het personeel. In het tweede deel reizen we zelf (bijna) heel de Rand rond. Eerste vaststelling: de bus zwalpt effectief. En dat hebben we gevoeld.

TEKST Jan Haeverans • FOTO Filip Claessens

Ik heb het me al vaak afgevraagd: waarom is er geen sneltram die de hele Rand verbindt? Met kopstations in Vilvoorde in het noorden en Halle in het zuiden. Dat zou niet alleen het verkeer flink verminderen, ook politiek zou het een sterk signaal zijn: de lijn rijgt alle gemeenten rond Brussel aan elkaar tot één sterke regio die Brussel als het ware omarmt. De Rand wordt op die manier een volwaardige partner van de hoofdstad, in plaats van het huidige amalgaam van stadjes en dorpjes, dat geen partij is voor België's grootste stad. Ook toeristisch zou zo'n sneltram een troef zijn. Want de Rand telt een verrassend groot aantal bezienswaardigheden, die nu helaas vaak heel moeilijk bereikbaar zijn met het openbaar vervoer. Vooral dan in het weekend wanneer toeristen er graag op uit trekken. Een sneltram waarmee de Rand ook een graantje zou kunnen meepikken van het toeristische kapitaal dat de hoofdstad aantrekt.

En wat ontdek ik? Zo'n lijn die de hele Rand rondgaat, bestaat al enige tijd. Een buslijn weliswaar. Of beter gezegd drie buslijnen, die mooi op elkaar aansluiten, en waarvan ook de nummers netjes op elkaar volgen: 810, 820 en 830. Het feit dat je flink moet zoeken naar zo'n traject, legt al een eerste pijnpunt bloot: je weg vinden op de routeplanner van De Lijn is geen sinecure.

Werkpaard

Op een kille herfstochtend vertrek ik om 8.30 uur met bus 810 aan het station van Halle. De verwachtingen zijn hooggespannen, want ik ben best wel een wat chauvinistische inwoner van de Zuidrand. We hebben hier immers een aantal zaken die gezien mogen worden: de rozentuin van Coloma, het Hallerbos als kleine broertje van het Zoniënwood, het prachtige kasteel van Gaasbeek in het al even prachtige Pajottenland, om er maar enkele te noemen. Ik hoop er daar toch een stuk of wat van aan mijn raam te zien voorbijtrekken. Maar in plaats daarvan krijg ik vooral bedrijventerreinen en commerciële centra te zien. Dit is duidelijk geen toeristenbus, maar een werkpaard. Domein Huizingen, toch een trekpleister, met onder andere de onlangs gerestaureerde rotstuijn, laten we ver links (of beter rechts) liggen. Wat later zit ik klaar om het middeleeuwse kasteel van Beersel te zien opdoemen. Maar net voor we daar aankomen, draait de bus de Ring op.

We rijden ook niet de hele tijd door de Rand, maar duiken op een bepaald ogenblik Brussel in, om een heel stuk Anderlecht mee te nemen. We passeren langs het Astridpark met het RSCA-voetbalstadion, langs soms verrassend mooie lanen; in Brussel liggen mooi en lelijk vaak vlak naast elkaar. Ook de woontorens die er van op de Ring nogal grimmig uitzien, ogen van hieruit een stuk vriendelijker, groener en aangenamer.

Ruimtelijke chaos

De bus slingert zich intussen verder rond de Ring, soms eens aan de binnenkant, dan weer aan de buitenkant. En mijn maag slingert af en toe flink mee. Mijn medereizigers wisselen vaak: de meesten nemen deze lijn voor korte verplaatsingen, slecht weinigen blijven lang zitten. Dit is dan ook geen snelle, vlotte rit van A naar B. Mijn sneltram lijkt ver weg.

Aan een bord merk ik dat we Dilbeek en dus weer Vlaanderen binnenrijden. Wat het straatbeeld betreft, verandert er niets. Aan beide zijden van de gewestgrens is de overheersende indruk: rommelig. Een amalgaam van stijlen en non-stijlen, een gebrek aan planning. Een jaren 30-wijkje dat ooit mooi moet zijn geweest, ziet er afgeleefd uit, de meeste voortuintjes hebben plaatsgemaakt voor parkeerplaatsen. Op enkele plekken vang je nog een glimp op van de oude dorpen zoals ze eruitzagen op vergeelde

zwart-witfoto's, of rijden we plots door een stuk ongerept Bruegelland. Maar lang duurt het niet voor de typische steenwegarchitectuur het weer overneemt. Ik weet mooie landschappen vlakbij, maar krijg ze nauwelijks te zien.

Onze ruimtelijke chaos heeft nog een ander nadeel, zegt Stefan Stynen, voorzitter van reizigersvereniging TreinTramBus: 'Door de breed uitgesmeerde bebouwing, *urban sprawl* in het vakjargon, is het ontzettend moeilijk om een efficiënt openbaar vervoer te organiseren.' Ik merk het aan de vele ommetjes en soms gekke lussen die de bus moet maken om toch maar overal waar bewoning is mensen te kunnen oppikken. Het zorgt ervoor dat we zeer traag vorderen. De bouwstop, die een einde moet maken aan de verneveling van de bewoning, moet er niet pas over twintig jaar komen, bedenk ik, maar had er twintig jaar geleden al moeten zijn.

'Schijn bedriegt. De Ringtrambus van lijn 820 voelt niet aan als een sneltram, maar als een trage bus.'

Koude Oorlog

Aan het UZ VUB, de terminus van lijn 810, staat ze al te wachten: de Ringtrambus van lijn 820. Ze oogt mooi en spectaculair, en lijkt al heel wat dichterbij het ideaal van mijn sneltram te benaderen. Maar schijn bedriegt, want eens onderweg voelt ze toch vooral aan als een bus. Op basis van de profielfilmpjes had ik een snelle, vlotte rit verwacht, maar ook deze trambus moet zich regelmatig door te nauwe, kronkelende straatjes wurmen en lastige kruispunten dwarsen. 'Het is een klassiek probleem in heel de Rand', stipt Stynen aan. 'Het openbaar vervoer rond Brussel is niet ring- maar stervormig georganiseerd. Alle belangrijke verbindingen leiden van en naar de hoofdstad. Wie zich dwars door de Rand wil verplaatsen, moet zich behelpen.' Zou het niet logischer zijn om hier en daar een rijstrook van de Ring in te palmen voor snel lokaal bus- en tramvervoer, bedenk ik, in plaats van nog maar meer vakken aan te leggen voor nog meer autoverkeer?

Ook het traject van lijn 820 is weer bepaald geen sightseeingritje. Naar de Romeinsesteenweg, pal op de grens tussen Vlaanderen en

Brussel, hoef je geen weekenduitstap te plannen. Nochtans liggen ook hier bezienswaardigheden als de Plantentuin van Meise en de Abdij van Grimbergen niet ver weg. Vilvoorde oogt dan weer aangenamer dan zijn reputatie doet vermoeden. De evergreen *Vilvoorde City* van Kris De Bruyne heeft het toch al wat beroerde imago van deze plek wellicht geen deugd gedaan noch het feit dat van hieruit heel wat Syriëstrijders vertrokken. Maar toch zie ik vanachter mijn busraam een niet onaardig stadje. En tot mijn tevredenheid merk ik dat nu eindelijk ook het treinstation wordt opgeknapt. Tot voor kort lag het erbij alsof het door een nucleaire bom was getroffen.

Aan de luchthaven gekomen, verbaas ik me over de enorme oppervlakte die zo'n vliegveld inneemt. Er komt geen einde aan de lange rijen vliegtuigen, loodsen, vrachtbedrijven en dienstgebouwen. We volgen een traject dat 'enkel voor geautoriseerd verkeer' of 'bevoegde personen' toegankelijk is. De prikkeldraadomheiningen zien er indrukwekkend uit, maar voor ons gaan de baren van het niemandsland open. Ik voel me een beetje als Kuifje aan het begin van een nieuw avontuur. Dat de haltes hier namen dragen als 'Sector 8' of 'Cargo West' draagt bij tot de sfeer. Net als het feit dat we worden afgeleverd in een donker, betonnen busstation onder de luchthaven, een kil en onherbergzaam oord, waar het niet geheel duidelijk is welke plek nu bestemd is voor de voetgangers en welke voor de bussen en dienstauto's. Zoek dat zelf maar uit. Als de opfrissers van het station van Vilvoorde klaar zijn, mogen ze ook hier eens passeren. Om de Koude Oorlog uit deze ruimte te verjagen.

Eindelijk: lucht!

Vanuit bus 830 ziet de Groene Rand rond Brussel er eindelijk uit zoals hij er hoort uit te zien: groen. Na alle voorstedelijke chaos laaf ik me aan de vergezichten en heuvelende landschappen waar we doorheen meanderen. Tervuren is de zoveelste van de mooie plekken die de Rand telt, en die het als troef kan uitspelen. Maar mijn eindbestemming is misschien wel het grootste monument van deze regio: het Zoniënwood in Groenendaal. Dat is evenwel buiten het rittenschema van De Lijn gerekend: slechts om de paar uren gaat er een bus die richting uit. En dus word ik in Overijse gedropt. De halte, merk ik, hebben ze niet geheel ontoepasselijk De Leegheid gedoopt.

1 | LOCKDOWN ALS MUZE

RandKrant belicht dit voorjaar kunst en inspiratie die ontstond tijdens de lockdown.

Overrompeld door brute natuurkracht

De Brusselse componist Nicholas Lens maakte samen met Nick Cave een lockdownopera. Maar zijn echte metgezel op deze trip was de stilte van de natuur, die hij opzocht in boeddhistische heiligdommen in Japan en in het Zoniënwoud.

TEKST Tom Peeters • FOTO Filip Claessens

De laatste jaren is stilte mijn dada geworden', zegt Nicholas Lens. 'Ook in mijn muziek.' Van de klassieke componist verscheen eind vorig jaar de kameropera *L.I.T.A.N.I.E.S* (Deutsche Grammophon/Universal), waarop de eenvoud primeert. Weg van de complexe atonale ritmes die zijn vroegere werk kenmerken, is de toon repetitief en intimistisch. 'Haast familiair.' Kan ook moeilijk anders als je de componist en zijn dochter hoort zingen. Librettist van dienst: hun goede vriend Nick Cave, de Australische rockzanger. Konden beide muzikanten ter voorbereiding van *Shell Shock*, hun eerste operaproject uit 2014, elkaars fysieke gezelschap nog opzoeken, tijdens de lockdown zaten ze gewoon thuis, respectievelijk een loft in

de Brusselse Dansaertwijk en een statig huis in het Engelse Brighton. Lens had twee afgewerkte opera's terug in de kast moeten stoppen omdat de operahuizen de deuren hadden gesloten en Cave zag een wereldtournee afgelast. Er was dus alle ruimte voor een intense, virtuele samenwerking, die uiteindelijk uitmondde in een lockdownopera met twaalf litanieën. De contemplatieve gebeden en smeekgezangen laten zich beluisteren als troostende schouderklopjes bij de nieuwe stilte, die de huidige tijdsgeest zo typeert. 'Tijdens de eerste lockdown vond ik de stilte in de Brusselse straten een beetje beangstigend omdat ze zo ongebruikelijk en artificieel was. Soms vroeg ik me af waar ik was als ik 's nachts wakker werd.'

Vogelgeluiden

Maar ook voor de pandemie een globale pauzeknop induwde, zocht de componist al bewust de natuurstilte op. 'De schoonheid daarvan heb ik ervaren in de groene wouden van Kita-Kamakura in Japan. In afgelegen boeddhistische tempels hield ik er om 6 uur 's ochtends de monniken gezelschap. Er heerste geen volkomen stilte, maar een natuurstilte. Voor mij was dat een geweldige inspiratiebron, want ik heb 24 uur per dag muziek in mijn hoofd. Mijn grootste bekommernis is hoe die even uit te zetten. Door naar andere muziek te luisteren lukt het niet, want ik begin automatisch op de productie en de structuur te letten. Daarom zet ik thuis of in de auto vaak vogelgeluiden op. Die brengen me tot rust. Ik heb nooit begrepen waarom mensen een hoofdtelefoon dragen als ze gaan joggen in het Zoniënwoud, waar ik een paar keer per week een bosloop doe.'

'De laatste jaren is stilte mijn dada geworden. Ook in mijn muziek.'

Uit de ratrace

'Luister toch naar wat je hoort.' *Audiopollutie* is al langer een ergernis. 'Vooral als een ministerie of een telecombedrijf je met zo'n afschuwelijk wachtmuziekje opzadelt, wordt mijn geduld op de proef gesteld. Als ik naar muziek luister, wil ik écht luisteren.' Mediteren tussen de monniken of lopen in de bossen zijn voor de componist slechts middelen om een verhoogde concentratie te bereiken. 'Zo kan ik beter werken en raak ik dichter bij mijn essentie.'

Daar is volgens de componist niets verhevens aan. 'Een bakker die om 3 uur opstaat en zich in de stilte van zijn bakkerij concentreert op lekker brood bakken, kan evengoed zo'n verhoogde bewustzijnsvorm bereiken. Alleen lukt het mij iets makkelijker in de natuur van Kita-Kamakura, waar je de regen continu hoort tikken, of in het Zoniënwoud of in een bergdorpie op Kreta, waar ik onlangs voor een schrijfpdracht vertoefde en de adelaars kon zien dansen in de lucht. Brute natuurkracht is er overal, maar je moet wel even uit de ratrace stappen om ermee geconfronteerd te worden. Via de stilte kom ik weer bij de zoektocht naar mezelf uit. Die zoektocht stopt nooit, en maar goed ook. Als je denkt alles gevonden te hebben, stopt ook het leven een beetje.' Zijn litanieën zijn niet meer of minder dan een poëtische liedvorm waarmee hij hoopt ook de luisteraars een soort van trance te doen bereiken.

Dit jaar zou Roger Raveel 100 jaar geworden zijn. Reden voor Bozar om een grote retrospectieve te wijden aan de schilder die een herkenbare stijl ontwikkelde met dikke contouren, intense kleuren en steeds weerkerende figuren en objecten. Hij benadrukte onafhankelijk te werken van tijdgenoten. Terecht, of maakte hij eigenlijk wel deel uit van een stroming?

TEKST Lene Van Langehove • FOTO Tafeltje met wit doekje, 1950

Zijn eigen ding

Curator Franz Wilhelm Kaiser: 'Hij was erg individualistisch en zocht naar het meest authentieke voor zichzelf. Via Hugo Claus stond hij nochtans dicht bij de Cobra-beweging. Claus probeerde hem erbij te betrekken. Tevergeefs. In de jaren 50, aan de start van zijn carrière, was het een soort orthodoxie in de kunsten om abstract te schilderen. Maar Raveel deed zijn eigen ding. Zijn hele leven bleef hij in zijn geboorteplaats Machelen-aan-de-Leie. Als je als jonge kunstenaar tegen de mainstream ingaat, is het moeilijk om een plek te krijgen. Je kan wel zeggen dat hij een beetje toegegeven heeft, want zijn werk in de tweede helft van de jaren 50 lijkt abstract, al zei hij zelf dat hij dichterbij de natuur wilde komen. Dat vind ik echt bijzonder. Raveel schilderde *en plein air*, in de traditie van de impressionisten, doeken die op het eerste zicht abstract lijken. In de jaren 60 zie je in de internationale kunstwereld een radicale ommezwaai. Men gaat terug naar het realisme met de popart, het Nouveau Réalisme en de Nouvelle Figuration. Plots krijgt Raveel een soort bevestiging van zijn realistische opzet.'

Raveel zijn belangrijkste inspiratiebron was zijn nabije omgeving.

'Hij koos heel bewust voor zijn directe omgeving. Toch kan je hem moeilijk een provincialist noemen. Hij was wel degelijk op de hoogte van wat er gaande

was in de internationale kunstwereld en heeft daar ook op gereageerd. Ik zie een heel nauwe verwantschap met zijn goede vriend Hugo Claus. Die werkte internationaal maar behield altijd de lokale wortels als bron van inspiratie en referentiekader. Bij Raveel was het omgekeerd: hij werkte vooral lokaal maar gebruikte de internationale kunstwereld als een soort inspiratiebron. Raveel toonde ook de verstedelijking van het platteland zonder het te romantiseren. Daarin was hij uniek.'

'Raveel koos bewust voor zijn directe omgeving. Toch kan je hem moeilijk een provincialist noemen.'

Raveel bouwde een omvangrijk oeuvre op. Hoe begin je als curator aan het maken van een overzichtstentoonstelling?

'Ik zie mezelf als een bemiddelaar die probeert een structuur in het oeuvre te ontdekken, zodat de kijker een houvast krijgt. Bij een groot oeuvre zoals dat van Raveel probeer je een aantal thema's uit te kristalliseren, zoals de infiltratie van moderniteit op het platteland, het huis binnen en buiten, of het wagentje dat altijd weer opduikt. De tentoonstelling is ingedeeld in twaalf thema's, daarbinnen hangen de werken chronologisch.'

Hij liet vaak ruimte voor de leegte. Is dat ook een thema?

'De spiegels zijn een mooi voorbeeld van een thema dat je in de verschillende zalen zal terugvinden. Wat hem sterk bezighield was het openbreken van het schilderij in de ruimte. Dat deed hij met *combine paintings*, geïnspireerd door Robert Rauschenberg. Die maakte schilderijen en plakte daar gevonden voorwerpen op. Spiegels zijn voor Raveel een manier om het schilderij open te breken. Hij heeft ooit zelfs een levend beest in een schilderij geïntegreerd. Dat was een groot schandaal, en bracht jaloezie teweeg bij andere kunstenaars omdat het zo avant-garde was. Met de duif en kanarie heeft hij veel vijanden gemaakt, maar het was wel hoogst origineel.'

Is het uitzonderlijk dat iemand bij leven al zo gewaardeerd wordt met een eigen museum in zijn dorp?

'Ja, en dat is ook typisch voor België. Zelf ben ik Duitser. Vijftien jaar geleden maakte ik in het Raveelmuseum een tentoonstelling over zeven Belgische kunstenaars, waaronder Raveel. Wat mij opviel, was dat die kunstenaars wereldberoemd waren in België maar daarbuiten nauwelijks bekend. Het is verrassend om te zien dat de prijzen voor werk van Raveel vergelijkbaar zijn met die voor werk van Karel Appel die een internationale carrière had. Iemand die zijn hele carrière in zijn geboortedorp maakt en er bij leven ook nog een museum krijgt... Ik heb het nog nergens anders gezien.'

18 MAA TOT 21 JUL Roger Raveel. A Retrospective

Brussel, Bozar, www.bozar.be

In de cockpit van de Vlaamse Rand

In de cockpit van het bovenlokaal beleid voor de Vlaamse Rand zitten politici van de N-VA aan het stuur. RandKrant sprak met Ben Weyts, Bart Nevens en Gunther Coppens over hun intenties en beleid. Deel 1 lees je hieronder; deel 2 in RandKrant van maart.

TEKST Luc Vanheerentals • FOTO Filip Claessens

In de Vlaamse Regering is Ben Weyts uit Beersel de minister bevoegd voor de Vlaamse Rand. In de provinciale deputatie was het Vlaams beleid twee jaar in handen van gedeputeerde Bart Nevens uit Kortenberg. Sinds 2021 is gedeputeerde Gunther Coppens uit Sint-Pieters-Leeuw hiervoor bevoegd. Het ambt van provinciegouverneur wordt sinds vorig najaar waargenomen door Jan Spooren, de voormalige burgemeester van Tervuren. Hij is van N-VA-signatuur, maar heeft uitdrukkelijk te kennen gegeven dat hij deze functie, net als zijn voorganger Lodewijk De Witte, onpartijdig en boven alle partijen heen wil invullen.

De Vlaamse Rand wordt niet expliciet vermeld in het meerjarenplan 2020-2025 van de provincie. Is er geen nood aan een specifieke beleidsaanpak voor deze regio?

Coppens: 'Het meerjarenplan vermeldt letterlijk het Vlaams beleid en dan hebben we het natuurlijk in de eerste plaats over wat er gebeurt in de Vlaamse Rand. In bepaalde beleidsdomeinen voert de provincie een specifiek beleid voor deze regio. Ik denk aan de woonproblematiek met Vlabinvest dat actief is in 39 gemeenten uit de brede regio rond de hoofdstad. Ook mobiliteit is een belangrijk aandachtspunt. Of nog: de provincie werkt nauw samen met vzw 'de Rand', een samenwerking die we de volgende jaren willen versterken.'

Nevens: 'De Vlaamse Rand is de enige regio die een eigen Vlaamse minister heeft. Op die manier hebben we een rechtstreekse lijn om problemen op Vlaams niveau aan te kaarten. We weten allemaal dat het een vallen en opstaan is, maar we hebben toch al heel wat kunnen realiseren

in de Vlaamse Rand. Ik denk hierbij onder meer aan de culturele centra en aan de investeringen via Vlabinvest en Vlabzorginvest om het wonen betaalbaarder te maken en de achterstand in de welzijnsvoorzieningen weg te werken.'

Wat doet een partij als de N-VA in de leiding van een bestuursniveau dat ze het liefst afgeschafte wil zien?

Weyts: 'Het is niet omdat je pleit voor de hervorming van een bestuurlijk niveau dat je langs de kant moet gaan staan en er niet aan deelnemen. Als je iets wil veranderen, kan je er beter van binnenuit aan deelnemen.'

Nevens: 'Het is de verkiezingsuitslag die bepaalt welke partijen mee aan het stuur zitten van een bestuursniveau. Op Vlaams niveau hebben we al heel wat maatregelen genomen om de rol van de provincies te beperken. Zo werd het aantal provincieraadsleden en gedeputeerden drastisch verminderd en werden de persoonsgebonden materies aan lokale en Vlaamse bestuursniveaus overgedragen. Dat is deugdelijk bestuur.'

Wordt de regiovorming waar Vlaams minister van Binnenlands Bestuur Bart Somers (Open VLD) werk van wil maken het alternatief voor de provincies?

Weyts: 'Dat is nog niet beslist, maar het is een van de mogelijkheden. Ik stel vast dat iemand uit pakweg Dworp zich nauwelijks identificeert met steden als Tienen, Diest of Landen. We willen komen tot een bestuurlijk niveau met een efficiënter beleid waar burgers zich meer mee kunnen identificeren. Om die reden hou ik zelf nogal van concepten zoals Zennevallei, Pajottenland, Hageland. De toekomst zal uitwijzen wat het optimale bovenlokale bestuursniveau zal zijn.'

Om de problemen op vlak van mobiliteit, wonen, welzijn, ... in de Vlaamse Rand op te lossen, is er veel meer overheidsgeld nodig. De nieuwe Vlaamse Regering heeft hiervoor onder meer het Randfonds in het leven geroepen. Waar zal die 20 miljoen euro aan besteed worden?

Weyts: 'Ondertussen heb ik nog 6 miljoen euro extra kunnen binnenhalen voor het Randfonds. We trekken dat geld uit voor *Vlaams en groen*. Vlaams mag je breed interpreteren. Het gaat over de versterking van het sociaal weefsel, onderwijs, inburgering, het stimuleren van het gebruik van het Nederlands, ... Elk jaar wil ik focussen op een bepaald thema. In 2020 ging het geld naar bijkomend groen in de Rand, een project voor bijkomende bebossing dat we samen met collega Zuhail Demir (N-VA) op touw zetten. Daarnaast is 800.000 euro voorzien voor taalstimulerende projecten in samenwerking met lokale besturen, onderwijsinstellingen, lokale verenigingen, ... In 2021 zal de focus eerder liggen op onderwijs en de verhoging van de onderwijscapaciteit. In het Vlaams regeerakkoord zijn daarnaast nog extra middelen in de Vlaamse Rand voorzien voor de realisatie van een eigen justitiehuis in Halle-Vilvoorde, extra onderwijscapaciteit, investeringen in de mobiliteit, het behoud van de open ruimte.'

Het Toekomstforum van burgemeesters uit Halle-Vilvoorde reageerde bij de voorstelling van het Vlaams regeerakkoord teleurgesteld op de te beperkte middelen voor de Rand. Ook de aloude vraag naar erkenning als centrumstad is nog steeds niet beantwoord.

Weyts: 'Ik was verbaasd over de uitspraken van de voorzitter van het Toekomstforum, die hij later overigens heeft gecorrigeerd. Wie kan er nu

Ben Weyts

Gunther Coppens

Bart Nevens

ontgoocheld zijn over een budgetverhoging van 80%? Wat de erkenning als centrumstad betreft vind ik dit niet de beste werkwijze om resultaten te boeken. Het gemeentefonds is immers een gesloten enveloppe. Als er een centrumstad bijkomt, zullen de andere steden moeten inleveren. Dat is politiek gezien een weinig productieve Don Quichottestrategie. Daarom kiezen we voor een andere aanpak waarbij we niks afpakken van anderen. Zo zorgden we enkele jaren geleden voor een aparte en bijkomende financiering voor Dilbeek, Vilvoorde en Halle, die hierdoor jaarlijks samen 3 miljoen euro extra krijgen. Op die manier zijn we ook te werk gegaan om het Vlaams Randfonds te spijzen.'

Hoe zal in de ruime Vlaamse Rand het capaciteitstekort in het secundair onderwijs worden vermeden? Tegen 2024-2025 dreigt er een tekort van 8.000 plaatsen.

Weyts: 'Wat het secundair onderwijs betreft stelt er zich in deze regio inderdaad een probleem omdat het aanbod zoveel witte vlekken kent. Voor bijkomende schoolinfrastructuur hebben we voor heel Vlaanderen het budget voor deze legislatuur verhoogd van 2,5 tot 3 miljard euro. Op grond van de bestaande capaciteitsmonitor heb ik 30% van de extra capaciteitsmiddelen gereserveerd voor projecten in de Vlaams Rand. Dit probleem oplossen, is echter een gedeelde verantwoordelijkheid. Wij maken de middelen vrij om een serieus groeipad uit te tekenen, maar gaan zelf geen scholen inrichten. Dat is de taak van de onderwijsverstrekkers die initiatieven moeten nemen.'

Een ander probleem is de taalachterstand. Van het aantal leerlingen dat in 2017-2018 in de Vlaamse

Rand onderwijs volgde, sprak slechts 57% Nederlands thuis.

Weyts: 'In het onderwijs gaan we de taalachterstand kordaat en drastisch aanpakken, want het is een zaak van gelijke kansen. Vanaf volgend schooljaar gaan we bij alle kinderen uit de derde kleuterklas een taalscreening afnemen. Op dit moment zijn we die screening al aan het uittesten bij 2.000 kleuters in 80 scholen over heel Vlaanderen. Als we vaststellen dat een kind taalachterstand heeft dan kunnen we in de loop van het schooljaar nog bijspijkeren. Indien de achterstand op het einde van de kleuterklas nog steeds te groot is, zal het kind enkel in het eerste leerjaar kunnen starten na een taalbad of een taalbadjaar.'

Eerder zei je dat je in de Vlaamse Rand voorrang wil geven aan Vlaamse leerlingen.

Weyts: 'De Raad van State is van oordeel dat we in de Vlaamse Rand op grond van de thuistaal van de ouders geen onderscheid kunnen maken in het onderwijs, iets wat in Brussel met zijn, qua onderwijsaanbod, concurrerende Vlaamse en Franstalige Gemeenschap wel kan. Ik verken thans andere wegen waarbij we misschien voorrang kunnen geven aan inwoners van het Vlaamse en Brusselse Gewest. Je krijgt het immers aan niemand uitgelegd dat een inwoner van Tervuren zijn kinderen niet kan inschrijven in een secundaire school van zijn gemeente, terwijl iemand uit Wallonië dat wel kan.'

Uit de tweede Taalbarometer bleek midden 2019 dat de kennis van het Nederlands in de Vlaamse Rand licht afneemt. Hoe evalueer je de bestaande inspanningen om het Nederlands te promoten en kansen te bieden om die te oefenen?

Coppens: 'Vzw 'de Rand' krijgt elk jaar iets meer dan 670.000 euro subsidies. We hebben regelmatig overleg over de concrete invulling en evaluatie van de nieuwe samenwerkingsovereenkomst. Tot nog toe hebben wij ons vooral geprofileerd op taal. Momenteel starten in de Vlaamse Rand elk jaar meer dan 30.000 mensen een NT2-opleiding, wat bijna zoveel is als in de rest van Vlaanderen. Volgens mij is er meer nood aan maatwerk en het betrekken van gemeentebesturen. We moeten ook meer inzetten op de Vlaamse identiteit en nieuwkomers duidelijker maken in welke regio ze komen wonen.'

Nevens: 'De kennis van de Nederlandse taal is voor de provincie de sleutel tot integratie. Wij steunen daarom verschillende taalstimulerende projecten zoals bijvoorbeeld de voorleessessies *Leeshelden* en taalpunten in bibliotheken. Ook steden en gemeenten kunnen rekenen op steun voor taalprojecten. In samenwerking met de KU Leuven werd bijvoorbeeld een toolbox ontworpen ten behoeve van anderstalige kinderen in de kinderopvang. We leveren aan het onderwijs ook materiaal en cursussen om anderstaligen te helpen hun taalachterstand weg te werken.'

Weyts: 'We hebben nog nooit zoveel geïnvesteerd in taalstimulerende activiteiten als nu. Ik denk niet dat er een regio is die meer middelen investeert in de warme, integrerende opvang van nieuwkomers als de Vlaamse Rand. Dat gaat echter samen met een kordaat integratiebeleid. Men is van harte welkom in onze regio, maar men moet zich aanpassen door de taal te leren en te opteren voor de Vlaamse gemeenschap. Wij zijn geen residentie voor inwoners waarvan het sociaal-culturele en economische leven zich afspeelt in het Brussels Gewest.'

 Lees het volledige interview op www.randkrant.be

Waar een wil is, is een weg

Querer es poder. Of: waar een wil is, is een weg. Dat moeten Rocio Macal en Alexander Lopez gedacht hebben toen ze zes jaar geleden besloten El Salvador te verlaten. 'We waren op zoek naar veiligheid, in de eerste plaats voor onze kinderen.'

TEKST Nathalie Dirix • FOTO Filip Claessens

Toen ze in 2014 in Dilbeek aankwamen, moesten ze alles opnieuw opbouwen. 'We zijn niet bij de pakken blijven zitten en hebben meteen Nederlands en Frans geleerd.' Zo klinkt het begin van het verhaal van twee positieve's die zich hier met de tijd steeds meer thuis zijn gaan voelen.

Dupe van afpersing

In El Salvador runden ze samen een marketing- en eventbureau. Vandaag werken ze allebei als loontrekkenden in de Rand. Alexander in de logistieke sector, Rocio als administratief bediende. 'Dat was een hele aanpassing. Voordien waren we zelfstandigen, trots op ons bedrijf. We werkten lange dagen, hadden een mooie klantenportefeuille. Zo gaven we advies aan onder meer een bekende Salvadoraanse krant, Coca-Cola, supermarktketens,... Onze zaak was ons leven. De keerzijde: we hadden weinig tijd voor onze kinderen. Vandaag leiden we een regelmatiger leven. Dat is goed voor ons gezin', zegt Rocio.

Samen met je echtgenoot een succesvolle zaak hebben, graag doen wat je doet, en dan toch de stap zetten om dat alles op te geven en de sprong in het onbekende te wagen? 'Wij zijn gevlucht voor het geweld van de criminele bendes. Gangs in

EN Where there's a will, there's a way

That is what Rocio Macal and Alexander Lopez must have thought when they decided to leave El Salvador six years ago. 'Our number one concern was the safety of our children'. Although they had a successful marketing and event business back in El Salvador, they were constantly having to contend with gang extortion activities. 'We had to leave to escape criminal gang violence. It became too unsafe'. When they arrived in Dilbeek, they immediately set about learning Dutch and French. Now they both work as salaried employees. They also do voluntary work. Rocio teaches Spanish in the Westrand arts centre, Alexander works as a volunteer at a local food bank. 'I'm not yet officially a Belgian, but I'm starting to feel more and more Belgian', says Rocio.

El Salvador verdienen hun geld niet alleen met drugs, maar ook met afpersing. Jammer genoeg leefden wij in een gebied waar bendes de macht hadden en wij slachtoffer werden van afpersing. Het was te onveilig geworden', verduidelijkt Alexander.

Trouwen tijdens een vulkaanuitbarsting

Toch belet deze duistere kant hen niet om het mooie van hun geboorteland te blijven zien. 'El Salvador heeft veel te bieden. Een prachtige kustlijn van meer dan 300 km bijvoorbeeld. Een paradijs voor surfers. Ook op archeologisch vlak is El Salvador interessant. De Joya de Cerén is een Maya-dorp dat in de 7e eeuw volledig bedolven werd onder de as van een vulkaanuitbarsting. Je krijgt er een goed beeld van hoe de Maya eeuwen geleden leefden. Het dorp behoort tot het Werelderfgoed van de Unesco.'

Wie El Salvador zegt, zegt vulkanen. Het blijft ook voor altijd verbonden met hun huwelijk. 'Op onze huwelijksdag was er een uitbarsting van de Santa Ana-vulkaan. Ons feest vond plaats niet zo heel ver daar vandaan. We hebben niet getwijfeld om ons huwelijk toch te laten doorgaan. De avonturier in ons zei: doen! Het werd een spannende, maar tegelijk onze mooiste dag in El Salvador', vertelt Rocio. Of ze ook herinneringen hebben aan hun moeilijkste dag? 'Dat was zonder twijfel de dag dat we op de luchthaven afscheid namen van onze familie. Het droevige beeld van onze ouders vergeet ik nooit', vertelt Alexander.

Zingen in de regen

Rocio voegt eraan toe dat haar ouders haar nog steeds inspireren. Zij hebben haar bijgebracht om ook in droevige tijden de mooie kant van het leven te blijven zien. Als voorbeeld geeft ze de moedige houding waarmee Salvadoranen aardbevingen te lijf gaan. 'Het zit in onze cultuur. Ook al zit het tegen, wij blijven het positieve zien. Ook al regent het, het belet ons niet om in de regen te zingen.'

Alexander: 'Een grote inspiratiebron is monseigneur Romero. Hij stak zijn nek uit en vocht tegen sociaal onrecht. Jammer genoeg werd hij er ook voor vermoord. Maar zijn sociaal engagement heeft een blijvende indruk gemaakt.' Solidariteit is voor Rocio en Alexander geen hol begrip. Zowel in El Salvador als in België doen ze vrijwilligerswerk. Rocio geeft Spaanse les in cultuurcentrum de Westrand, Alexander zet zich in voor voedselbedelingen. Hun vrijwilligerswerk en de integratiecursus helpen hen om zich hier thuis te voelen. 'Officieel ben ik nog geen Belg, maar ik ben me steeds meer Belg gaan voelen', zegt Rocio.

Favoriete plek in El Salvador
Playa El Tunco.

Favoriet gerecht
Mariscada Salvadoreña (visgerecht).

Mooiste herinnering
Pasen met familie vieren.